LLEÓ XIII

POESÍES

TRADUCCIÓ CATALANA

BARCELONA
Ilustració Catalana

2

POESÍES DE LLEÓ XIII

6

LLEÓ XIII

POESÍES

TRADUCCIÓ CATALANA

BARCELONA
ILUSTRACIÓ CATALANA
MDCCCCIII

ADVERTENCIA EDITORIAL

La poesía donà al gran Papa Lleó XIII una nova corona que feu encara més simpàtichs el seu nom y la seva obra. Com se podrà veure per aquest llibre, hont hem tingut esquisit cuydado en posar al peu de cada composició l'any en que fou escrita, la clàssica musa de JOAQUIM PECCI l'acompanyà tota sa vida, aliviantli la carga dels honors y de les missions difícils y conservant admirablement la jovialitat del seu caràcter que tan gran atracció donà a la sua persona.

Per demostrar, donchs, que la qualitat de poeta nasqué ab ell, no hem desaprofitat, com tampoch ho han fet tots els editors qu'han publicat ses poesíes, ni'ls quatre versos que dedicà l'any 1822, als dotze anys, a Vicens Pavani y dels quals declinava ell tota la responsabilitat, considerantlos fruyt de les ensenyanses dels mestres més aviat que de la propia inspiració. Per altra part, aquests

quatre versos significan un lligam del Papa ab Catalunya; ells nos diuen que per espay d'alguns anys portà'l poeta'l nom de Sant Vicens Ferrer, del gran apòstol de la terra catalana, per devoció que sa bona mare li tenía. Aquesta devoció es encara molt viva en el territori hont nasqué'l qui havía d'esser el gran Papa dels nostres temps.

En general, com repararà'l lector, les poesíes de Lleó XIII son de les que's solen anomenar de circunstancies, però axò no lleva rès a la profunditat dels conceptes ni a l'hermosura de la forma. Aduch les més importants, com, *verbigracia*, la oda endressada a la nació francesa y la composició que s'es convingut en anomenar *Carmen sæculare*, inspirada en el cambi de segle y escrita precisament durant la nit en que aqueix cambi se verificava, mostran el motiu circunstancial a que fem referencia.

Moltes d'elles, com igualment podrà veure'l lector, tenen un caràcter afectiu marcadíssim y's complauen en alabar les bones qualitats de les persones a qui van dirigides. En cambi en altres ocasions el poeta censura enèrgicament el vici, be que reservant sempre pel viciós el consol de la caritat y excitantlo a buscar la redempció pel camí del penediment.

Lo poeta festiu y moltes vegades satírich nos compareix també a la seva hora, sempre, no obstant, pulcre y finíssim en la forma, rivalisant ab els millors clàssichs, sobre tot en la celebrada

epístola sobre la templansa. En himnografía segueix admirablement les petjades de Prudenci y de Sant Ambròs, com axís ho han reconegut els mellors crítichs.

La fama de Lleó XIII poeta ha umplert el món com l'ha umplert sa paraula de Pastor universal de la Iglesia. Les composicions escrites durant son llarch pontificat corrían tota la Europa, apenes sortides del Vaticà, per medi de diaris y revistes. L'èxit qu'obtenían feu nàxer y créxer el desitx de conèxer tota la obra poètica de JOAQUIM PECCI y aviat aparegueren a Italia y en altres païssos volums contenint totes les composicions conegudes, dedicantse a aquesta simpàtica feyna no solsament les grans cases editorials, sinó també les biblioteques econòmiques, de manera que, a Italia especialment, les poesíes de Lleó XIII foren aviat tan populars com les dels poetes més famosos. Naturalment qu'al text llatí acompanyava sempre la traducció italiana, haventse ocupat en la matexa alguns dels ingenis més acreditats de la península, amichs ò enemichs del poeta en la esfera religiosa. Entre aquests últims cal citar al cèlebre y desgraciat Cavalloti, que traduhí la elegía endressada al Canonge Lluís Rotelli ab tanta valentía y fortuna que'l mateix Autor aprofità una vegada una ocasió que se li presentà per fer de la traducció un cumplert elogi.

La mort de Lleó XIII ha dat ara oportunitat a la difusió de sa obra poètica. Algunes d'aquexes

poesíes havían sigut traduhides al català durant la vida del poeta y publicades les traduccions en periòdichs y revistes de la terra, hont havían sigut llegides ab interés y complacencia. Avuy nos ha semblat del cas fer una cosa mellor: reunir, si no totes, les més interessants de les composicions poètiques que dexà Lleó XIII, en un volum que serà més llegit y guardat que les publicacions periòdiques hont les esmentades traduccions aparegueren. Y, com aquestes, mirat y garbellat tot, resultavan tan escasses y no eran més que mostres esgarriades que donavan poca idea de la obra total, hem anat seguint aquesta pel seu orde cronològich, encomenant les traduccions a reputats poetes de tots els paíssos de llengua catalana prou conexedors del llatí per traduhir ensemps ab fidelitat y elegancia. Afortunadament, el nostre idioma es prou flexible y es més que suficientment precís per lograr les versions que desitjavam y que, ab l'original al peu, podrà'l lector judicar si han sortit encertades.

En elles han treballat els Mestres en Gay Saber Mossen Jaume Collell, Ramon Picó y Campamar, Joseph Franquesa y Gomis, Francesch Matheu y Mossen Miquel Costa y Llobera y'ls poetes Mossen Marian Serra y Esturí, Mossen Ramon Casadevall, Martí Genís y Aguilar, Teodor Llorente y Lluís B. Nadal.

Mercè a tan lluhit concurs pensam haver lograt el nostre obgecte de que Lleó XIII poeta sía cone-

gut en català ab la matexa fidelitat y ab el mateix gust qu'en les demés llengues llatines. Devant d'aqueix honorable estol de traductors nos semblà convenient hi figurés el qui, com Prelat de la Iglesia y escriptor de la terra, gosa entre'ls catalans de tan gran y merescut prestigi; la clau d'aquest llibre la demanàrem, donchs, al Doctor Torras y Bages, Bisbe de Vich, y ell nos la donà gustós, tal com el lector la podrà veure.

PRÒLECH

Ab molt de gust escrich aquestes quatre ratlles al devant de la traducció feta en vers català, per distingits poetes de la nostra renaxenta Literatura, de les poesíes llatines del Papa Lleó XIII, de gloriosa memoria. Es en primer lloch aquest llibre un tribut pagat al insigne Çap de la Cristiandat, qui ab son amor fins a la mort a la forma clàssica d'expressar lo pensament, manifestava la elevació de la seva inteligencia. La elevació del enteniment coincideix sempre ab la distinció de la forma en tot home ilustrat; y les formes del Art literari que caracterisan lo segle d'or de la Literatura llatina y ab les quals lo Papa Lleó XIII tan perfectament escrivía sos pensaments, sempre han

sigut considerades formes artístiques d'insuperable equilibri. Axís Lleó XIII fou també governant de gran equilibri intelectual.

Ademés una fonda y doble relació lliga la Literatura catalana ab la poesía llatina del gran Papa: la relació íntima y espiritual de la fè y la de la filiació de la llengua. En el ordre sobrenatural y en l'ordre natural Catalunya viu dins d'un horitzó romà. L'esperit tradicional y actual del nostre poble devalla, com de sa font, de la tomba de Sant Pere; si aquesta corrent s'estroncava, lo nostre esperit quedaría dissipat; y la nostra llengua, branca de la llengua d'Oc, es hereua primogènita de la llengua llatina, per lo qual, per dins y per fòra, per l'esperit y per la forma, aquest aplech de poesíes dictades per un august poeta y posades en nostra llengua materna, encaxan perfectament ab la nostra Literatura y seràn dins d'ella una manifestació adequada d'exquisida cultura en aquests principis del segle xx.

Y ja que Deu no m'ha concedit l'excels dò de la poesía pera contribuhir a la formació d'aquest llibre, corresponch ab plaher á la instancia d'escriure la present *Nota*, agermanantme ab los poetes, tots ells amichs

molt estimats, qui han obtingut ayrosament lo que patriòticament se proposaren: fer parlar al poeta Lleó XIII en la nostra llengua catalana.

† Joseph, Bisbe de Vich.

Vich, diada de Nostra Senyora de la Mercè de 1903.

POESÍES

A VICENS PAVANI

Com tu, Pavani, jo d'infant
per Sant Vicens colía'l sant. (1)
Si igual de nom a tu he sigut,
ho pogués ser de ta virtut!

1822.

AD VINCENTIM PAVANI
E. S. I.

AN. MDCCCXXII

Nomine, Vincenti, quo tu, Pavane, vocaris,
Parvulus atque infans Peccius ipse vocor.
Quas es virtutes magnas, Pavane, secutus,
O utinam possem Peccius ipse sequi!

(1) **L'autor fou batejat ab els noms de Joaquim, Vicens, Rafel y Lluís, mes plagué a sa mare anomenarlo Vicens en honor de Sant Vicens Ferrer, de qui era molt devota. Més tart cambià Ell aquest nom pel de Joaquim.**

JOVE Y VALETUDINARI

Els vint anys, Joaquim, has fet apenes
y't voltan malalties y dolors:
posa en tes quexes, d'amargura plenes,
per aydarte, poètiques dolsors.

La nit passas vetllant; no hi hà postura
bona pel cos, ni aquietarlo sab
bocí restaurador; en la negrura
rondan tos ulls y sembla obrirse'l cap.

DE INVALETVDINE SVA IN ADOLESCENTIA

AN. MDCCCXXX

Puber bis denos, Ioachim, vix̀ crescis in annos;
Morborum, heu, quanta vi miser obrueris!
Iuverit hos fando tristes memorare dolores,
Et vitæ ærumnas dicere carminibus.
Nocte vigil, tarda componis membra quiete,
Viribus effetis esca nec ulla levat
Languentem stomachum; depresso lumine ocelli
Caligant; ictum sæpe dolore caput.

Ara ab gel, ara ab foch, còm crucifica
tos membres erts la febre, aspra, inclement!
Ton rostre s'amagreix, y mortifica
l'anhel del pit, ton gran esllanguiment.

Quín conhort buscas? Què dels anys esperas?
Míra la mort com t'obre'l seu camí.
Jo li dich: — No'm fas por, ni'm desesperas;
me sento alegre y fort: ja pots venir.

No'm commou, temptador, el goig de viure;
els goigs eterns espero ab ferm anhel;
de la Patria les llums veuré somriure
y tocaré son port, entraré al Cel! —

1830.

Mox gelida arentes misere depascitur artus
Febris edax, mox et torrida discruciat.
Iam macies vultu apparet, iam pectus anhelum est;
Deficis en toto corpore languidulus!
Quid tibi blandiris, longos quid prospicis annos?
Atropos horrendum mortis adurget iter.
Tunc ego: «Non trepida frangar formidine: mortem,
Dum properat, fortis, lætus et opperiar.
Non me labentis pertentant gaudia vitæ,
Æternis inhians nil peritura moror.
Attingens patriam, felix erit advena, felix
Si valet ad portum ducere nauta ratem.»

EL JOVE ROGER
ALLUNYA A UNA MALA DONA

Ab rostre empotingat y innoble vesta,
Amarilis, què vols?... ¡Fuig del devant!
Destilas de ta boca immunda peste
y'l mirarte es deshonra y sufriment.

1831.

ROGERIVS, A. C. ADOLESCENS
EFFRONTEM MVLIEREM DEPELLIT

AN. MDCCCXXXI

Quid fucata genas, quid vultu habituque proterva
Mente agitas? Procul hinc siste, Amarylli, pedem.
Letiferum stillas meretricio ab ore venenum;
Infandum venis, proh pudor, ulcus alis.

A MONSENYOR ORFEI (1)

Scherzo poètich

Nos han comptat d'Orfeu que, la enemiga
ira amansint de les terribles feres,
les cridava polsant la lira amiga
y de sos sons les feya presoneres.
El valor heretat a tos nets lliga
y d'igual gloria a tots cercats vegeres?
Els has tramesa ta virtut antiga,
renovellant llegendes falagueres?

AD PRÆLATVM ORFEI

AN. MDCCCXXXVIII

Mulcere immites cithara, deducere cantu,
Orpheu, fama refert te potuisse feras.
Pristina num virtus renovat portenta? nepotes
Gloria sollicitat numquid avita tuos?

(1) Hem preferit per aquesta poesía vàldrens de la hermosa versió italiana feta pel mateix Autor.

Jo ho crech axís. Del Sanno en la boscuria
a Orfeu s'ohí qu'en tes cansons reviu,
de les besties crudels domant la furia.
Del *lido* adriàtich ve un colom joliu
y, en mon castell dexant sa voladuria,
hi fa ab sos colomins dolcíssim niu. (1)

1838.

Crediderim: Samni visus novus Orpheus oris
Elicere arguta dulce melos cithara.
Lævaque ab Adriaca advolitans regione columba,
Nostro, heu, cum pullis in lare nidificat.

(1) Mons. Orfei, que fou l'antecessor del Autor en la Delegació de Benavento, havía cedit una part del Palau Apostòlich, dit *el Castell,* al President del Tribunal, advocat Palomba, vingut de Loreto.

A MEVI
HOME EXTRAVAGANT Y LLEST

El xocant Mevi, el qui a l'alegre turba
riure sol fer ab acudits y mofes,
núa la testa, a coll-y-bè la llana,
mantell sobre la espatlla molsudeta,
cenyit ab túnich fresch, rondava un día
no fa molt, pels carrers ab honors d'hèroe.
Mes ja apretava'l fret, l'ayre glassava,
el riu de banda a banda era una crosta,

IN MÆVIVM
VIRVM CALLIDVM ET ABNORMEM
AN. MDCCCXLII

Mævius abnormis, quem plebs festiva Quiritum
Ridet, et argutis vellicat usque iocis,
Nudato capite, effusis per colla capillis,
Palliolo in teretes lene cadente humeros,
Æstiva et tunica accinctus, per compita nuper
Spectandus populo Mævius ibat ovans.
Atqui iam horrescebat hyems, iam frigidus aër,
Et contracta gelu flumina constiterant.

y al antich triomfador aconseguían
xiulets y crits de la matexa turba.
Y algú prop meu digué rihent:— La guilla
no muda les costums, mes sí'l pelatge.
Mevi, donchs, es més llest: ni pel, ni vicis,
ell no muda de rès; ell pla se'n trumfa!—

1842.

Admirari omnes, resonare et sibila: euntem
Densa humeris strepitu turba proterva premit.
Tum quidam mihi subridens: «Vulpecula mores
Non mutat, vellus mutat at illa suum.
Callidior vulpes pol! Mævius: aspice; utrumque
Is mavult, morem et vellus, utrumque tenet.»

A MARÍA ELISA BERNEZZO

VIUDA DEL COMTE CARLES CONESTABILE DE PERUSA

T'he vist, Elisa, en somnis, trista, immòvil,
vora'l sepulcre que l'espòs te guarda,
els ulls axuts, el cor rublert de pena
y'l front alsat al cel com si hi cercasses,
anhelant, sens sospirs, l'amor perduda!
D'hont has tret tal virtut, tanta constancia?
La fè t'ha sostingut; eterna filla

IN MARIAM ELISAM BERNEZZO

VIDUAM CAROLI CONESTABILE COMITIS

AN. MDCCCLXIV

Coniugis extincti crudeli funere, Elisa,
Vidimus in somnis te immotam adstare sepulchro
Et siccis oculis premere altum corde dolorem:
Quin etiam cupidam, atque erecta fronte decoram,
Quo mens, et veteris quo vis urgebat amoris,
Vidimus obtutu tacito te quærere cælum.
Unde tibi hæc virtus? unde hæc constantia menti?
Scilicet alma fides, æterna pacis et auspex

de Deu, t'ha dat fermesa la esperansa,
y del dolor, axís, cantas victoria.
Nova llum a tos ulls brilla·y s'escampa,
umplint sos raigs del pol els daurats temples.
Míra alsarse esplendent la dolsa imatge
de ton difunt espòs, que ab fas serena
t'envía aquell somrís que tu anyoravas...
El goig te pren, l'adeu suprem li donas
y adoras al Senyor ab tota l'ànima.

1864.

Spes bona nata Deo, te firmo robore præstant
Invictam, tristemque iubent compescere luctum.
Lux at, Elisa, viden', rutilat nova, et æthera complet;
Aurea templa poli tremulo fulgore coruscant.
Coniugis extemplo ante oculos en dulcis imago
Apparere tuos, medioque e lumine visa
Annuere, aspectuque tibi adridere sereno.
Lætitia exsultas: incenso corde supremum
Dicis ave; æternum grata et pia Numen adoras.

L'ART FOTOGRÀFICH

Brillant imatge, escapada
d'un raig de sol, còm impresa
dus del rostre la bellesa!
còm dus la gracia estampada!

¡Oh nova y rica pintura
del enginy! May de la vida
mellô'Apeles t'ha sentida,
ell, l'èmul de la Natura!

1867.

ARS PHOTOGRAPHICA

AN. MDCCCLXVII

Expressa solis spiculo
Nitens imago, quam bene
Frontis decus, vim luminum
Refers, et oris gratiam!
O mira virtus ingeni,
Novumque monstrum! Imaginem
Naturæ Apelles æmulus
Non pulchriorem pingeret..

PARLA LA FONT (1)

I

Xuclantles del Pandolf, el puig hont brollan,
de regalada dèu vos duch les aygues.
JOAQUIM PECCI, el primer d'aquesta terra
a l'honra alsat de la romana púrpura,

FONS LOQVITVR

AN. MDCCCLXVIII

I

Leniter exsiliens Pandulphi e colle superno,
Huc e nativis deferor unda iugis.
Nam qui romani IOACHIMVS PECCIVS *ostri*
Primus natale hoc auxit honore solum,

(1) El Cardenal Joaquim Pecci, qual amor a son poble nadiu proclaman ben alt el fet que commemora aquesta doble poesía y la poesía matexa, portà aygues a Carpineto a ses despeses, obra que completà després essent Papa.

Ara de poch hà, aquest mateix any, havía dotat al referit poble de la iluminació per gas acetilè, mellora que confiå a una empresa catalana.

m'ha fet venir, per vía soterrània
feta de plom, fins a sa patria dolsa.
Vinch sens pensar, graciosa y cristallina,
y sols vull, ciutadans, ser ben rebuda.
Rebèume tots: la sanitat jo us porto,
la vida y netedat y fins la gracia.

1868.

Per cæcos terræ, plumbo ducente, meatus
Oblitam patriæ me iubet ire viam.
Improvisa quidem, sed gratior advena vobis
Ultro, municipes, candida, inempta fluo.
Huc ergo properate: adsum nam sacra saluti,
Munditiæ, vitæque usibus et χα'ρισιν.

AL PEU DE LA CASA DELS PECCI

II

Camí llarch y afanyós fet en bonhora,
a Carpineto som, portant les aygues.
Lleó,'l qui de Sant Pere ocupa'l soli,
Rey de la Cristiandat, quan veus de guerra
commovían els cors y les dolsures
cercava ell de la pau, cinquantenari
invicte sacerdot, de fosca mina
m'ha vingut a arrencà'y per sota terra

IN PARTE OPPIDI SVPERIORE PROPE AVITAS PECCIORVM AEDES

II

Difficilem cursum, longosque emensa viarum
Tractus, Carpineis huc feror unda iugis.
Namque Leo, Petri regali in Sede Sacerdos,
Christiadum toto, qua patet, orbe parens,
Tempore quo dubii commoto, murmure belli
Suspensa haererent pectora pulsa metu,
Incolumis post lustra decem cum scanderet aras
Pacis sollicita cum prece dona petens,

al lloch m'ha duyt hont de la llum y l'ayre
per primer colp va rebre les caricies.

Del cech camí de plom que m'ha portada
surto brillant y'm copsa la petxina.
De la roca saltant ab dols murmuri
m'estench en ones suaus, pures y càndies.
De llarch temps sospirat, hostatge noble
tinch ja ab vosaltres, a qui duch riquesa,
netedat y salut, vida y ventura,
demanantvos no més que l'amor vostre.
Veníu ja tots, y'l do de LLEÓ TRETZE
publicaré ab ma veu dolsa y claríssima.

1888.

Cumque soli, primum dulces ubi luminis auras
Ille hausit, vivax corda teneret amor,
Me monte ex imo excussam, me calle recluso
Ad vos, o cives, carpere iussit iter.
Iamque huc per caecos plumbo ducente meatus
Advectam, nitido me capit urna sinu.
Candida, splendidior vitro, blandoque susurro
Alta e rupe scatens leniter unda fluo.
Expectata diu, atque hospes gratissima veni,
En veni, vestra ad commoda, dives opum.
Munditiae, charisin, vitae usibus, apta saluti,
Omine felici munera plena fero.
Huc ergo properate: libens benefacta LEONIS
Usque egomet, rivo dulce strepente, loquar.

LA VEU DELS CONDEMNATS

Del pregon dels abismes del infern
sinistre un gemech s'ou que sona axís:
—¡Als malhaurats que crema'l foch etern
Oh si tant sols breu hora's concedís!—

¿Què farían? ¡Ah sí! prou s'obriría
son cor al viu dolor d'un cel ofès...
y l'hora passatgera borraría
els seus comesos crims per sempre més.

1870.

DAMNATORVM AD INFEROS

LAMENTABILIS VOX:

«O si daretur hora!»

AN. MDCCCLXX

Auditus stygiis gemitus resonare sub antris:
— O detur miseris, hinc procul, hora brevis! —
Quid facerent? Imo elicerent e corde dolorem,
Admissum et scelus abstergeret hora brevis.

AL LLICENCIÓS GALLUS

Oh Gallus, ¿donchs qu'ets boig? O, tal vegada,
en disbauxes pretens passar tos díes?
En Cloe, barbamech, tes alegríes
posares ab passió, fentla ta aymada.

Ja gran, Bice primer es ta estimada
y ab Corinna desprès t'entretenías;
ta flaca voluntat, quan ja envellías,
la pèrfida Nigela ha encadenada.

IN GALLVM
SIBI LICENTIVS INDVLGENTEM

AN. MDCCCLXX

Galle, quid insanis? quid te torpere veterno,
Diffluere illecebris deliciisque iuvat?
Puber adhuc, prima adspersus lanugine malas,
Deperis incautam captus amore Chloën;
Grandior ecce Bycen ardes mollemque Corynnam,
Inque dies vulnus sævior ignis alit.
Iamque senescentem, miseroque cupidine fractum
Nunc premit indigno vafra Nigella iugo.

¿Què esperas, donchs? Surt ja d'exa fanguera
y el cor neteja y el viciot detesta.
¿Gansejas, pres pel jou abominable?

Donchs mira la sòrt trista que t'espera:
la ira de Deu, desprès de mort feresta,
y l'abrassada folla del diable.

1870.

Ecquis erit modus? E cœno caput exere tandem,
Tandem rumpe moras, excute corde luem.
Cunctaris, veteresque amens sectaris amores?
Iam spes, heu, misero nulla salutis adest.
Prædam inhians rabidus lateri stat dœmon; amara
Te mors, te vindex Numinis ira manet.

AL CANONGE LLUÍS ROTELLI

PER SA ORACIÓ FÚNEBRE DEDICADA
A CARMEL PASCUCCI, BISBE DE TOLEMAYDA,
RECTOR DEL SEMINARI DE PERUSA

Si ma veu t'es plahent, docte Rotelli,
y encendre pot ton geni en noves flames,
vína a rebre la lloha merescuda
y els vots corals que ton Pastor t'envía.

AD ALOISIVM ROTELLI CAN.

OB LAVDATIONEM IN PARENTALIBUS

CARMELI PASCVCCI EP. PTOLEMAIDEN

HABITAM

AN. MDCCCLXXIII

Si iucunda tibi mea vox, excudere et acri
Forte tuo igniculos, docte Rotelle, novos
Si potis ingenio; meritæ cape munera laudis,
Et cape Pastoris præscia vota tui.

La mort plorares de CARMEL, dolguente
del indomable mal que'ns el robava;
esplicant, afanyós, al auditori
quín tresor de pietat y de doctrina
guardava aquell varó de fas severa,
de magestuós posat, qual testa blanca
coronava tant be la sacra mitra;
comptantnos son saber, ses virtuts nobles;
parlant de son bon cor, de son ingeni
fins ja vell tant agut y tant flexible;
pintant ab vius colors d'art literari
a aquell Prelat de tracte amabilíssim
qu'amar feyas talment del auditori,
admirat y sospès de ta paraula.

Mes jo sentía abans que tots la pura
corrent de ta eloqüencia, fent reviure

Carmelum immiti celebras dum funere ademptum,
Vim morbi infandam dum pius illacrimas,
Spectandumque refers doctrinæ fœnore multo,
Insignem meritis et pietate virum,
Maiestate gravem et vultum, dum rite litanti
Ornaret niveas infula sacra comas;
Atque itidem studia et mores animumque benignum,
Os et suave senis, flexile et ingenium;
Sic graphice pingis divina rhetoris arte,
Illo ut sit præsul nullus amabilior;
Ora immota tenens, arrectaque aure loquentem
Te quisque admirans suspicit atque stupet.
Ipse sed in primis blanda dulcedine tangor,
Exsultoque animis lætus, et usque memor

dins de mi l'alegría y la memoria
de quan, noy inquiet de fresques galtes
y d'ulls entremaliats, mirante't deya:
— ¡Oh! creix, gojat, y arríscat, y a l'altura
ahont te porta la ment ditxós arriba.
Píeris fassa de les nou germanes
devallarne una ab el llorer d'Apolo
per cenyir a ton cap, y que Sûada
en el verb poderós y en ses abstruses
exactituts Mathesis pel dexeble
te tingan més volgut y més insigne;
y, quan arribes a la etat madura,
en les fonts de la Ciencia vés a beure
que donan fortalesa y ensinistran
per sufrir y callar y per atènyer
el cim gegant, el nort que l'home busca.

1878.

Te puerum fovisse sinu, vitæque recentis
Afflaret roseas cum levis aura genas,
Fulgidulosque micare oculos vultumque decorum
Membraque conspicerem nescia stare loco,
Clamasse: — Eia! adolesce, puer, felicibus ausis
I quo vivida te mens animusque rapit.
Delapsa e cælo tibi Pieris una Sororum
Frondis Apollinæ cingat honore caput:
Te verbo Suadela potens, te abstrusa Mathesis
Cultorem iactent invida quœque suum:
Post, ubi vernantes maturior egeris annos,
Pleno haustu Sophiæ sacra fluenta bibas,
Qua duce, dura pati, moliri fortia discas,
Tangere et excelso vertice summa poli! —

A GEREMÍAS BRUNELLI

A Sinigaglia, dins les blaves ones
del Adriàtich cercant dolsa frescura
contra'ls ardors caniculars, me donas
pel meu Sant el bon jorn. Quína ventura,
Brunelli, hi hà que digna de tu sía
y digna de ta lira melodiosa?
Responga poesía a poesía:
Deu te guart y't do vida ben ditxosa.
1876.

AD IEREMIAM BRVNELLI
RHETOREM
AN. MDCCCLXXVI

Dum Senæ Adriacis, Cancri sub sidere, in undis
Mersor, cærulei mulcet et aura freti,
Me salvere iubes, et pignus mittis amoris,
Vota, adfert Ioachim quæ mihi sacra dies.
Quæ sit par dono, dulci iucunda poëtæ,
Quæ, Brunelli, animo gratia digna tuo?
Carmina carminibus, votis et vota rependam:
Te bonus incolumem sospitet usque Deus.

A SON GERMÁ JOSEPH PECCI

AUTOBIOGRAFÍA ABANS DEL PONTIFICAT

Que alegre, que felís fou de ta vida
la primavera, dins la llar paterna
en mitx de les montanyes de Lepino!
Viterbo't pren de noy, com bona mare,
y en el colegi de Loyola't cría.
Després habitas el palau de Muti,
y't veu lluytar en la palestra Roma
dels estudis en la època florida,

AD IOSEPHVM FRATREM

DE SE IPSO

AN. MDCCCLXXVII

Quam flore in primo felix, quam læta Lepinis
Orta iugis, patrio sub lare, vita fuit!
Altrix te puerum Vetulonia suscipit ulnis,
Atque in Loyolæa excolit æde pium
Mutia dein Romaæ tenuere palatia; Romæ
Florentem studiis docta palæstra tenet;
Tempore quo, meminisse iuvat, Manera, Patrumque
Ingenio et fama nobilis illa cohors

de dolsa recordansa, quan *Manera*
y tot aquell estol famós d'ingenis,
obrinte l'aygua de les fonts més pures,
t'ensenyan els misteris de les ciencies;
y ets premiat, ton front cenyint corona
guanyada ab ton treball. Forsa y coratge-
va dante *Sala*, purpurat insigne,
y emprens ab sos auspicis la carrera
meditant sempre sos consells. Partènope
la dolsa't veu, després el Benevento
governant als Hirpins; y't reb Turrena
ab els brassos oberts, la bella Umbría
posada a ton govern. Coses més altes
se t'esperan: ungit del sagrat crisma,

Mentem alit, et puro latices de fonte recludens,
Te Sophiæ atque Dei scita veranda docet.
Præmia laudis habes; victrici praemia fronti
Parta labore comas laurea condecorat.
Addit mox animos et vires Sala secundas,
Princeps romano murice conspicus;
Auspice quo cursum moliris, mente volutans
Usque tua tanti dicta diserta senis.
Dulcis Parthenope, Beneventum dein tenet, æqua
Ut lege Hirpinos imperioque regas.
Te gremio læta excipiens Turrena salutat;
Rectorem atque ducem vividus Umber habet.
Sed maiora manent: sacro nam chrismate inunctus
Pontificis nutu Belgica regna petis,

el manament del Papa't porta a Bèlgica
a defensar de Cristo els drets santíssims.
A la patria tornant, de les boyroses
regions del Nort a la serena Italia,
veus altra volta Umbría, y ab Perusa
t'uneix de caritat flama divina,
y pexes a bell pler a tes ovelles,
més de trenta anys seguits que la comandas.
Dels Cardenals t'admiran ab la porpra,
ab el collar d'honor de la gent belga;
y lluytan en complàuret y servirte,
poble feel, sacerdots y religiosos.
Mes ¿per què publicar honres tan vanes?
La virtut fa felís y gran al home!

Atque tenes, adserturus sanctissima Petri,
Romanæ et fidei credita iura tibi.
Redditus at patriæ, brumali e littore iussus
Ausoniæ lætas et remeare plagas;
Umbros en iterum fines, urbemque revisis,
Quam tibi divino flamini iungit amor.
Iure sacro imperitas ter denos amplius annos;
Et pleno saturas ubere Pastor oves.
Romano incedis Princeps spectandus in ostro,
Belgarumque equitum torquis honore nites.
Te pia turba, Deo pubes devota, Sacerdos
Officiis certant demeruisse suis.
Verum quid fluxos memoras, quid prodis honores?
Una hominem virtus ditat et una beat.

Seguèixla, donchs, ara que'l temps ja minva,
seguèixla, qu'es del Cel vía segura,
fins que reposes en la pau eterna,
entrant ditxós al regne del Empiri.
Ah! que'l bon Deu ho fassa y't prospere,
y cumpla tos desitxs la Verge Santa. (1)

1876.

Scilicet hanc unam, ævo iam labente, sequaris,
Ad Superos tutum quæ tibi pandat iter,
Aeterna donec compostus pace quiescas,
Sidereæ ingressus regna beata domus.
Ah! miserans adsit Deus, eventusque secundet:
Aspiret votis Virgo benigna tuis.

(1) Coneguda com es ja de tothom en tots sos detalls la vida literaria y diplomàtica de Lleó XIII, hem judicat convenient suprimir aquí les moltes notes qu'acompanyan la autobiografía original, dirigida a son germà Joseph. Sols advertirèm que Turrena's refereix a Perusa, anomenada de aquell modo per les torres que la fortificavan.

HIMNE A SANT HERCULÀ (1)

Salve, Herculà, propicia
tutela de la patria;
ohíu als fills que'l càntich
anyal ara us consagran.
De la gelada Scitia
furiós Tòtila baxa,

S. HERCVLANVS

AN. MDCCCLXXVIII

Tutela præsens patriæ
Salve, Herculane: filiis
Adsis, precamur, annuo
Qui te celebrant cantico.
Furens Getharum ab algidis
Devectus oris Totila

(1) Herculà era bisbe de Perusa quan els Goths la sitiaren. Presa la ciutat, fou decapitat el sant bisbe y, llansant son cos fora de les muralles, alguns hómes piadosos li donaren sepultura. Entrant altra volta'ls perusins a la ciutat, al cap de quaranta díes colocaren el cos sant, trobat incorrupte y sens senyals de la decapitació, en un lloch més honrós, tenintlo sempre per son patró celestial y havent dedicat un temple a sa memoria.

y assetja de Perusa
les torres y muralles.
Ja la última ruina
a totes amenassa;
a dins, tot es angustia,
tot una mar de llàgrimes.
Mes Vos, Pastor invicte,
vetllau y ferm, coratge
donau als pits que dèbils
la por aclaparava.
«Lluytèu ab la fè antiga,
fills meus, ardent clamavau,
seré'l capdill; els temples
salvèu, salvèu la patria.»

Turres Perusi et mœnia
Hoste obsidebat barbaro.
Iamque ingruebat arcibus
Clades suprema: angustiis
Urbs pressa ubique: civium
Ubique luctus personat.
At Pastor invictus vigil
Stas, Herculane; et anxio
Pavore fracta pectora
Metu et soluta roboras.
Ardens et ore: «Pro fide
Pugnate avita, filii;
Dux ipse vester; Numini
Servate templa, et patriam.»

A vostres veus el poble
recobra forsa estranya,
y a lluytar, morí' ò vèncer,
com un sol home's llansa.
Set anys, ab Vos per guía,
Perusa diu qu'aguanta,
sosté les escomeses
y vens les tropes barbres.
Primer que tots moríau,
d'invicta fè espectacle;
virtut que no's doblega
la vostra mort exalta.
D'engany, nó per la forsa,
quan saltan les muralles,

Hac voce genti reddita
Insueta virtus et vigor;
Mens una cunctis, prœlio
Certare forti et vincere.
Septem vel annos, te duce,
Urbem stetisse est proditum;
Et barbarorum copias
Cæsas, retusos impetus.
Præcurris omnes; occidis
Spectandus invicta fide,
Virtute frangi nescia,
Et glorioso funere;
Namque urbe subiecta dolo
Non vi, occupatis mœnibus,

joyós per les ovelles
la vida y sanch vessavau.
Per manament de Tòtila,
y al colp de crudel llansa,
moriu víctima pura
dels màrtirs ab la palma.
Regnant dalt de la gloria,
felís, salvau la patria;
encara sou per ella
Patró, Pastor y Pare.
Ciutat etrusca, alégrat
brillant de gloria, y àlsa,
saltant de goig, la testa
de torres coronada.

Dulci pro ovili sanguinem
Vitamque lætus fundere,
Desævientis Totil
Iussu, sub ictum cuspidis
Procumbis insons victima,
Auctus corona martyrum.
Et nunc beata cælitum
Regnans in aula, patriam
Pastor, Patronus, et Parens
Felix bonusque sospitas.
Lætare, Etrusca civitas
Tanta refulgens gloria;
Attolle centum gestiens
Caput decorum turribus.

De les modernes lluytes
rebat la empenta brava,
y brille sempre hermosa
d'Herculà la fè santa.

1874.

Novo impetita prœlio
Ausus repellas impios,
Et usque fac renideas
Fide Herculani pulchrior.

SANT CONSTANCI

Bisbe y Màrtir de Perusa

Himnes

I

Silenci! D'aquí en fòra
sortíu ara, profans,
que de Constanci màrtir
la festa n'es demà.

S. CONSTANTIVS

AN. MDCCCLXXVIII

I

Favete linguis; hinc procul
Este, o profani; crastinus
Sollemniis Constantii
Sacer dies est martyris.

¡Oh Sant, oh de ta patria
salut y gloria gran,
tórna propici, tórna
a tos devots paysans!

A tu, fortíssim hèroe,
ton nom magnificant,
dels Cèsars oblidada,
Turrena alsa cantars.

Es aspre hivern: blanquejan
de gel puigs y serrals:
del sol la cabellera
va Aquari remullant.

Mes ni obstinada boyra
ni negres nubolats

O Dive, præsens o tuæ
Salus decusque patriæ!
Redi auspicatus, iam redi
Umbris colendus gentibus.
Te heroa, te fortissimum
Efferre cælo Martyrem
Oblita laudes Cæsarum
Turrena gestit canticis.
Hyems rigescit, asperis
Montes pruinis albicant,
Solisque crines frigido
Irrorat imbre Aquarius.
At bruma non desæviens,
Non atra cæli nubila

exos vehins retreuen
del goig y festa anyal. (1)

Se'n ve la nit: ja's miran
bullir de gent los camps,
y lluny, per la ombra,'s poblan
de fochs serres y plans. (2)

En processó se'n venen
als murs de la ciutat
vells, joves, y ab les mares
donzelles tot resant.

Cives morantur annuis
Rite exsilire gaudiis.
Nox en propinquat: cerneres
Fervere turbis compita,
Late per umbram cerneres
Ardere colles ignibus;
Urbisque ferri ad mœnia
Incessu et ore supplici
Senes, viros, cum matribus
Longo puellas agmine.

(1) La festa de St. Constanci's celebra a Perusa'l día 29 de Janer.

(2) S'aludeix a l'antiquíssima costum perusina anomenada *la preghiera de' lumi* (la rogativa dels llums), ceremonia que sol celebrarse'l vespre anterior a la festa del Sant.

Al veure ahont esplèndit
del Màrtir llu l'altar,
la multitut festiva
s'hi llansa ab ardent clam.

— ¡Oh Pastor nostre, oh Pare,
ampàra tos infants! —
Y en lo sepulcre'ls llavis
estampan tots besant.

¡Jesús, sía a Vos gloria,
que'l Màrtir sublimau,
y al Pare y al Paràclit
per segles eternals!

Ut ventum, ubi ara Martyris
Corusca lychnis emicat,
Festiva turba civium
Irrumpit ardens, clamitat:
«O Pastor, e cælo o Parens
Constanti, adesto filiis»:
Pressis sepulchro et dulcia
Figit labellis oscula.
Iesu, tibi sit gloria,
Qui das triumphum Martyri,
Cum Patre et almo Spiritu
In sæculorum sæcula.

II

Lo temple s'obra; lluminosa brilla
l'ara del Màrtir: celebràu la gloria
del gran Pastor, y ses famoses gestes
diga'l nou càntich.

Ell, indignat, be se'n rigué del culte
y del llamp và de Júpiter y Ròmul:
ell oferí son jove pit al ferro,
com a les flames.

II

Panditur templum; facibus renidet
Ara Constanti: celebrate nomen
Dulce Pastoris, memoresque fastos
Dicite cantu.

Impios ritus et inane fulmen
Risit indignans Iovis et Quirini;
Obtulit ferro iuvenile pectus,
Obtulit igni.

Bullen les termes ab lo foch que puja;
guayta al voltant la multitut ansiosa,
y'l Pretor crida: — A les bullentes aygues
vaja'l rebel-lel —

Prou que l'hi llansan; mes tantost li mulla
l'aygua los peus, par una font que, fresca,
corre entre flors a recrearlo en plàcit
bany de delicies.

La turba immòvil se'n admira;'l Jutge
s'escruix de rabia, decebut, y mana
a sos ministres qu'ab grillons l'ocultin
en presó fosca.

Æstuant thermæ saliente flamma:
Densa plebs circum stat anhela: Prætor
Clamat: «I, lictor, calida rebellem
Merge sub unda.»

Mergitur: plantas simul unda tinxit,
Frigidus ceu fons per amœna florum
Defluens, blando recreata mulcet
Membra lavacro.

Vulgus immoto stupet ora; Prætor
Frendet elusus: scelerum ministris
Mandat, obstrictum manicis recondant
Carceris antro.

Rès l'acobarda; de la fè com mestre
lliure ell ensenya, als carcellers ablana
los cors de pedra, y del error maligne
la ombra n'allunya.

Llavors més viva del tirà la rabia
crema: ab flagells y formidables eynes
la carn esquinsa al ignocent, y dona
cep a ses plantes.

No es prou encara pel furor del monstre;
dedica'l Sant per víctima a les Furies,
y per la ofesa magestat dels ídols
vol mort cruenta.

Vincla nil terrent; Fidei Magister
Liber effaris; vigilum docendo
Pectora emollis; stygiusque fugit
Mentibus error.

Sævior contra rabies tyranni
Flagrat; insontem lacerat flagellis,
Sauciat ferro, rigidaque plantas
Compede torquet.

Nec datum immani sat adhuc furori;
Hostiam diris agit, et Deorum
Numini spreto vovet immolandam
Cæde cruenta.

Jau allà en terra'l sanguinós cadavre:
mes un fidel, per tal audacia insigne,
qui vigilava tot planyent, a la ombra
baxa del càrcer.

Fort se'n hi entra Levià, replega
membres y testa que tallà la espasa;
tot ab bon ordre dins lo sí ho ajunta
d'urna ditxosa.

¡Oh gran miracle! quatre orbs qui duyan
sobre los muscles aquella urna sacra
cap a la vila, juntament de sobte
cobran la vista.

Corpus in limo iacet interemptum:
At pius forti celebrandus ausu
Luce pallenti vigilans ad umbram
Carceris, ima.

Septa pervadit Levianus; artus
Colligit sparsos; caput ense truncum
Rite componens fovet, et beata
Condit in urna.

Grande portentum! sacra membra in urbem
Quattuor latis humeris reportant
Lucis expertes, subitoque visus
Munere gaudent.

Torna a sa patria'l bon Pastor, lluhintli
la infula d'or ab la gloriosa palma:
cenyint ja excelsa y eternal diadema
l'hèroe retorna.

¡Oh Sant qu'als temples veneram de l'Úmbria,
ab ulls benignes exa terra esguàrda,
y de la pau que suspiram feconda
dónali'l viure!

¡Oh Sant, lo bisbe qu'a ton poble un día
portà ta mitra y prosseguí ta feyna,
ell qu'aleshores ab ta llum gloriosa
tu dirigías;

Redditur Pastor patriæ, refulgens
Aureis vittis et honore palmæ,
Septus æterna superum corona
Redditur heros.

Dive, quem templis veneramur Umbris,
Umbriæ fines placido revisens
Lumine, exoptata reduc opimæ
Gaudia pacis.

Dive, Pastorem tua in urbe quondam
Infula cinctum, socium et laborum,
Quem pius tutum per iter superna
Luce regebas,

ara tu'l veus per la maror que munta
guiar de Pere la batuda barca,
alsant la vista allà de hont espera
l'únich aussili.

Puga per fi, les tempestats retudes,
veure Lleó la suspirada costa:
trobi per fi la resistent barqueta
port de bonansa.

1878.

Nunc Petri cymbam tumidum per æquor
Ducere, et pugnæ per acuta cernis
Spe bona certaque levare in altos
Lumina montes.

Possit o tandem, domitis procellis,
Visere optatas LEO victor oras:
Occupet tandem vaga cymba portum
Sospite cursu.

***

La justicia estimí; treballs, lluytes pesades
y contratemps y escarnis, tot lo aspre ha set ma sòrt;
mes, de la fè custodi, m'escometràn debades,
que per les ovelletes que Crist m'ha encomanades
son dolsos els martiris, es dolsa fins la mort. (1)

1883.

AN. MDCCCLXXXIII

Iustitiam colui; certamina longa, labores,
Ludibria, insidias, aspera quæque tuli;
At fidei vindex non flectar: pro grege Christi
Dulce pati, ipsoque in carcere dulce mori.

(1) Escrita al peu d'un retrato, recordant les paraules de Sant Gregori VII: « He amat la justiciay aborrit la iniquitat; per axò moro en el desterro.»

FRUSTRADA LA ESPERANSA DELS IMPÍOS NO S'INTERROMP LA SÈRIE DELS PONTÍFICES

— Va a finar! ja ha finat! — diu l'adversari; —
destronat, presoner y en un calvari,
mirèu com agoneja lo Lleó!
Esperansa insensata! Desseguida
s'alsa un altre Lleó qu'a la rendida
gent cristiana governa ab lley d'amor.

1885.

FRVSTRATA IMPIORVM SPE PONTIFICVM ROMANORVM SERIES NON INTERMITTITVR

AN. MDCCCLXXXV

Occidit: inclamant, solio deiectus, in ipso
Carcere, in ærumnis occidit ecce Leo.
Spes insana: Leo alter adest, qui sacra volentes
Iura dat in populos, imperiumque tenet.

AUGURA'L TRIOMF DE LA IGLESIA

Y'L RETORN DE LA PAU PEL BE UNIVERSAL

Ohíu l'augur. Miràu com sovintejan
senyals de foch al cel, com daurat nimbe
cenyeix el pol. Miràu, sobtats, com fugen
horribles monstres qu'en els llachs tartaris
ab pahura's rebaten. La enemiga
gent qu'al Senyor va declarar la guerra

AVSPICATVS ECCLESIÆ TRIVMPHVS

ET IN COMMVNE BONVM RESTITVTA PAX

AN. MDCCCLXXXV

Auguror: ecce, viden', crebis micat ignibus æther;
Nimboso apparent signa corusca polo.
Continuo effugiunt, subitoque exterrita visu
Tartareos repetunt horrida monstra lacus.
Gens inimica Deo portentum invita fateri,
Fletuque admissum visa piare scelus.

de malgrat ho mirà, però ses faltes
espiant ab grans plors després l'han vista.
L'antich odi es caygut, la guerra es morta
y'ls cors més endurits l'amor suavisa.
La escarnida virtut, la fè incorrupta,
el pudor sens engany, tornar ja gosan.
La pau, com altre temps, l'art ensinistra
y sos dons l'abundansa nos retorna.
Ilustra'l vell saber la ment itàlica
y l'estol dels errors fuig y s'eclipsa.
Oh terra alegre y triomfant d'Ausonia,
tant opulent de fe y de patriotisme!

1885.

Tunc veteres cecidere iræ, tunc pugna quievit;
Iamque fera emollit pectora dulcis amor.
Quin et prisca redire audet neglectaque virtus,
Incorrupta fides, et sine fraude pudor.
Mox olea præcincta comas Pax educat artes;
Ubere et alma sinu Copia fundit opes.
Illustrat vetus illa Italas sapientia mentes:
Longius errorum pulsa proterva cohors.
O læta Ausoniæ tellus! o clara triumpho!
Et cultu et patria relligione potens.

A LA VERGE MARÍA

DEPRECACIONS

I

Encesa està per tot ferotge guerra;
veyèu com Llucifer sobre la terra
vomita horribles monstres infernals?
Aussili ¡oh Mare! aussili en exa prova!
dàume virtut y fortalesa nova:
xafàulos ab les plantes virginals.

AD BEATAM VIRGINEM MARIAM

PRECATIONES

AN. MDCCCLXXXVI

I

Ardet pugna ferox; Lucifer ipse, viden',
Horrida monstra furens ex Acheronte vomit.
Ocius, alma Parens, ocius affer opem.
Tu mihi virtutem, robur et adde novum.

Ab Vos ¡oh Verge celestial! per guía,
a l'aspra lluyta'm llanso ab alegría,
y cantaré victories immortals.

II

Es dolsa melodía dirvos *Mare*
y *Mare* repetir més dols encara;
delicies y esperansa y amor sou Vos per mi:
en mes adversitats sou fortalesa;
si es dels desitxs mon ànima ferida,
si sent el pes del dol ò la tristesa,
si la veyeu de penes oprimida,
conhort donàume ¡oh Verge! en vostre matern sí.

Contere virgineo monstra inimica pede.
Te duce, Virgo, libens aspera bella geram:
Diffugient hostes; te duce, victor ero.

II

Auri dulce melos, dicere, Mater ave.
Dicere dulce melos, o pia Mater ave.
Tu mihi deliciæ, spes bona, castus amor;
Rebus in adversis tu mihi præsidium.
Si mens sollicitis icta cupidinibus,
Tristitiæ et luctus anxia sentit onus;
Si natum ærumnis videris usque premi,
Materno refove Virgo benigna sinu.

Mes ah! que ja corrent ve l'últim día;
a aqueix pobre vellet aydàulo pía,
llansant l'esprit maligne als antres del infern.
els ulls cansats tancàume carinyosa;
y l'ànima acullintme, bondadosa,
ab vostres mans matexes tornàula al Deu etern.

1886.

At celeri heu! properat iam pede summa dies:
Detruso stygii dæmone ad ima lacus;
Adsis, o Mater, languiduloque seni
Lumina fessa manu molliter ipsa tege,
Et fugientem animam tu bona redde Deo.

I

La contrició y la infelicitat
estan en son camí: y jamay co-
negueren lo camí de la pau.
(PSALM XIII.)

Qui relliscant per perillosa vía
cau al fi en lo pecat y en ell s'enllota
sent que'l feix de la pena'l cap li acota
fentli'l dolor d'únich company y guía.

AN. MDCCCLXXXVII

I

Contritio et infelicitas in viis eorum
et viam pacis non cognoverunt.
(Ps. XIII.)

Prolabi in vetitum, turpi sordescere culpa
Si quem contingat; poena repente comes
Peccantem sequitur: stimulis pavor urget, et atra

Y'l crim comès, ab sa rabior feresta
es lo rosèch que'l fibla y el domina
fentli veure ab esglay mentres camina
la ira de Deu penjant sobre sa testa.

II

Lo qui ha tingut temor del Senyor no tremolarà ni s'espantarà; perque en Ell està sa esperansa.

(ECCLESIAST. XXXVI, 10.)

Mes lo just viu en pau: passa serena
sa vida sense afanys y en quietut dolsa
com la font que's deslliga entre la molsa
sens que la torbi la ombra de cap pena.

Mordet cura animum, sollicitumque tenet,
Excruciat scelus admissum, ingeminatque dolorem
Impendens capiti vindicis ira Dei.

II

In illud Eccles. XXXVI, 10.

Qui timuit Dominum nòn trepidabit et non pavebit; quoniam ipse est spes eius.

At iusto tranquilla quies: ceu lenis aquæ fons
Decurrens molli in gramine, vita fluit
Nescia curarum. Tacitus mortalia spectat,
Et vitæ in partem librat utramque vices.

Ni l'anguníal cambi de les coses,
ni la forsa enemiga l'importuna,
ni'l contrasta'l va-y-ve de la fortuna,
ni tem paranys posats ni arts insidioses.

Ab igual cor y ab lo peu ferm, esguarda
indiferent tot lo mortal que passa...
Ni què ha de ferli por? si es sa cuyrassa
y es son escut lo mateix Deu que'l guarda!

1887.

Vis inimica premat; vultus fortuna superbos
Terrore, insidiis mutet ad arbitrium:
Fortem non tangunt animum; contemnere suetum
Et terere invicto cuncta caduca pede.
Quem paveat? virtus non expugnabile scutum,
Rebusque in trepidis præsidium ipse Deus.

EN LA MORT DE MON GERMÀ LO CARDENAL JOSEPH PECCI

JOSEPH

Mon deute es satisfet. Lliure de penes
ja en lo cel estelat tinch dolsa estada; (1)
mes tu, oh mon car germà, a qui Deu confía

IN OBITV IOSEPHI PECCI CARD.

GERMANI FRATRIS

AN. MDCCCXC

IOSEPH

Iustitiæ factum satis est; pœnisque solutum
Iam cæli me templa tenent stellantia: sed tu
Cum tot sustineas, tam grandia munia, debes
Tanto plura Deo, quanto maiora tulisti.

(1) Tants y tants foren los sufragis y les oracions ofertes pel be de l'ànima del Cardenal Pecci, mort lo día 24 de Febrer de 1900, que sembla just confiar en que aquesta, deslliurada de la pena del foch, volà, per la clemencia divina, a la pau eterna del cel. Tal es lo tema d'aquexos versos.

tant y tant pes y n'hi has de dar bon compte,
prèn coratge! y al cel fixant la vista
guía per l'ample mar la feble barca.
¡Ditxós de tu, si cap al port la menas
plena de pensaments y d'obres dignes
ab que la relligió son guany ne cobri!
Mes ay! per assolí'l cel que cobejas,
salvante de les flames venjadores,
quant temps, Joaquim, hauràs de sofrí'encara!
Mentre't sostinga l'aura de la vida,
si te'n toca vessar d'ardentes llàgrimes!

JOAQUIM

Mentre un alè de vida me sostinga
lo cos afadigat, surtiràn sempre
desde'l fons de mon cor sospirs encesos
y plors amarchs pera rentar mes culpes.

Sume animum; fidens cymbam duc æquor in altum:
Sic tibi felices, largo sic fœnore digni
Sint initi sancta pro relligione labores!
Attamen ut valeas olim sublimia cœli,
Ultrices fugiens flammas, attingere, prudens,
Mortali, Ioachim, vitæ dum vesceris aura,
Et gemitu abluere et lacrimis admissa memento.

IOACHIM

Dum vivam, fessosque regat dum spiritus artus,
Incensa ex imo ducens suspiria corde,
Ploratu maculas delere enitar amaro.

Mes, tu, que vius en la regió divina,
fésme la caritat d'una mirada,
mon bon germà, d'un sol esguart dolcíssim
que revifi ma vida ja a la posta
y plena d'afliccions y d'amargures!
Qu'ara's desferma un temporal horrible
y ¡ay, las! jo brego sol entre les ones!

1890.

At tu, qui Superum securus luce bearis,
Confectum ærumnis, devexa ætate labantem
Erige, et usque memor de caelo respice fratrem.
Quem turbo heu! dudum premit horridus, horrida dudum
Fluctibus in mediis commota procella fatigat.

A SANT FELICIÀ, BISBE Y MÀRTIR

HIMNE

Dels Sants Màrtirs la gloria perpètua
enaltèsca ton nom, Felicià,
y ton ara y sepulcre que vinga
de novelles corones a ornà'.

AD SANCTVM FELICIANVM EPISCOPVM MARTYREM

HYMNVS

AN. MDCCCXCII

Vivax in ævum gloria Martyrum
Feliciani nomen in æthera
Attollat, aramque et sepulchrum
Usque novis decoret toronis.

Oh'l més gran dels Pastors de Foligno,
bell estol de fidels Pare't canta,
y ab lo culto dels avis honrante
te proclama triomfant son Patró.
Qu'exa Seu es la teva y est poble
qui't rebé. Mes l'amor t'esperona,
y la patria ab sos murs no empresona
ton impuls, ton atlètich fervor.

Inflexible en el be, no t'espantan
ni'l treball, ni la guerra feresta;
al Piceno y Umbría ben llesta
ta mà hi porta pacífica Creu.
Per tu llú entre monts flama santa
de Vritat; y altars falsos ja cauen;

O Fulginatum maxime Præsulum,
Patrem salutat læta precantium
Te turba, patronumque avito
Gestit ovans celebrare cultu.
Hæc namque sedes, hic tibi credita
Te plebs recepit. Sed pia caritas
Urget, nec in septis morantem
Te patrii tenuere fines.
Recti tenacem non labor arduus,
Non bella terrent aspera, dum Crucis
Inferre Picenis et Umbris
Pacificum properas tropæum.
Per te refulget vivida montibus
Lux alma veri; diruta numinum

y trepitja ses runes que jauen
triomfal sens matansa la Fè.

Encès d'ira brahola l'abisme,
y ab astucia crexent mou els brassos
per si pot del Ungit ab sos llassos
lo valor tal vegada minvar.
Mes de Flavi al pretori hont sufría
Felicià se redressa ab més forsa,
qu'al intrèpit esprit no fa torce'
ni la infamia ni la ira vibrant.

Qu'a assolir la corona suprema
l'hèroe vola ab empenta de jove,
que l'amor divinal li renova,

Delubra; proculcat ruinas
Relligio sine clade victrix.
Ardens in iras Tartarus infremit,
Astuque versat multiplici dolos,
Si qua sacerdotis molestas
Forte queat tenuare vires.
At dira passus, præside Flavio,
Felicianus fortior evenit;
Non probra, non iræ minaces
Intrepidi vim animi refringunt.
Quin ad supremæ munera lauræ
Festinat heros, quem senio gravem,
Longa fatigatumque pugna

puix es vell y per lluytes xacrós.
Dels cristians l'enemich implacable
t'escomet; orgullós ab sa gloria
y de Persia obtinguda victoria,
de tu Deci vol ser vencedor.

Mes què pot la feresa del Cèsar,
ni'l furor del botxí qu'amenassa?
Deu te guarda ab més bona cuyrassa
hont no tems la escomesa crudel.
Y caus víctima a Cristo placenta;
brillant s'obre'l palau del Empiri,
y al qui puja ab lo llor del martiri
estols cèlichs lo reben riallers.

Dius Amor renovat iuventa.
Te christiani nominis impetit
Cruentus hostis; cæsarea ferox
Lauro, triumphatisque Persis,
Vincere te Decius laborat.
Sed quid voluntas effera Cæsaris,
Aut imminentis carnificis furor
Possint? Deus te nil paventem
Præsidio potiore firmat.
Devota Christo victima concidis;
Cæli coruscans regia panditur,
Festaque præcinctum corona
Excipiunt Superum cohortes.

Desde assí com estrella brilleja
somrihent a la Umbría ab llum d'or
que pels negres camins resplandexi
d'aquest sigle cenyit de foscor.

1892.

Ceu sidus istinc usque renideas
Umbris amicum gentibus aurea
Cum luce, caligantis ævi
Per dubios radiante cursus.

A LA MEMORIA DEL FELICÍSSIM ACONTEXEMENT, QUAN LA NACIÓ DELS FRANCHS, ANANT AL SEU DEVANT EL REY CLODOVEUS, VA CONVERTIRSE A CRISTO

Oda

L'Etern es el custodi
dels pobles de la terra;
subitament abat els poderosos
y'ls abaxats axeca y'ls enlayra.

OB MEMORIAM AVSPICATISSIMI EVENTVS QVVM FRANCORVM NATIO PRÆEVNTE CLODOVEO REGE SE CHRISTO ADDIXIT

ODE

Gentium custos Deus est. Repente
Sternit insignes humilesque promit:

Ell en ses mans augustes
de tot quant es té l'èxit, y ab un signe
oportú de sa testa sobirana
tot ho regeix y endressa.

Amenassat un jorn per l'host teutona,
veu Clodoveus ses gents esporuguides;
axeca'ls ulls al cel y—¡Oh, Deu,—exclama,—
oh, Deu, a qui ma esposa dona sempre
el dols nom de Jesús, vúllas ohirme:
vína, assistèixme y seré teu si'm salvas!—

Exitus rerum tenet, atque nutu
Temperat æquo.

Teutonum pressus Clodoveus armis,
Ut suos vidit trepidos pericli,
Fertur has voces iterasse, ad astra
Lumina tendens:

Dive, quem supplex mea sæpe coniux
Nuncupat Iesum, mihi dexter adsis;
Si iuves promptus validusque, totum
Me tibi dedam.

Axís diu y de cop ses gents recobran
el coratge perdut: altra vegada
terrible y fort el franch corre a la lluyta
y al temut enemich vens y destrossa!

¡Oh, Clodoveus, puix ton desitx lograres,
cumplèix ara ton vot posant ta testa
sota'l jou de Jesús... El sant ministre
de Deu, Remigi, ja t'espera!... Véshi!

¿Què veig!... ¿No serà un somni!... Les banderes
veig al peu del altar: en la sagrada

Illico excussus pavor: acriores
Excitat virtus animos; resurgit
Francus in pugnam; ruit, et cruentos
Disiicit hostes.

Victor i, voti Clodovee compos,
Sub iugo Christi caput obligatum
Pone; te Remis manet infulata
Fronte sacerdos.

Ludor? en signis positis ad aram
Ipse rex sacris renovatur undis,

corrent el Rey renaix a nova vida,
y l'exèrcit ab ell y tot el poble
també en lo riu sagrat ara's batejan.

¡Oh, Roma per tres voltes venturosa,
        cap de la renascuda
humanitat, desclòu y estén tos regnes,
        puix amatent la Fransa
t'ofereix el llaurer de la victoria!
Te vol per mare, y desd'avuy, gojosa
de ser ta filla gran estarà sempre;
del Pontífice Màxim aliada,
crexerà ab nova vida y entre'ls pobles
s'axecarà triomfant com una reyna!

Et cohors omnis populusque dio
        Tingitur amne.

Roma ter felix, caput o renatæ
  Stirpis humanæ, tua pande regnas:
  Namque victrices tibi sponte lauros
        FRANCIA *defert.*

Te colet matrem; tua maior esse
  Gestiet natu: potiore vita
  Crescet, ac summo benefida Petro
        Clara feretur.

Còm me plau ara contemplar dels hèroes
la legió llarguíssima!...
Còm brilla entre ells el vencedor d'Astolfo,
el defensor del Dret sagrat qui un día
de'ls penyals cantalluts dels Alps altíssims
va estimbar l'enemich que devastava
ton sagrat patrimoni, retornantlo
al successor del príncep dels Apòstols!

Gojós y alegre admiro
l'exèrcit venjador del Sant Sepulcre
que de Gerusalem els murs corona

Ut mihi longum libet intueri
Agmen heroum! Domitor ferocis
Fulget Astolfi, pius ille sacri
Iuris amator.

Remque romanam populantis ultor:
Bis per abruptas metuendus alpes
Irruit, summoque Petro volentes
Asserit urbes.

Lætus admiror Solymis potitas
Vindices SANCTI TUMULI *phalanges:*

y dels camps palestins les renovades
batalles m'enternexen.

¡Oh, nou valor de l'ínclita Donzella
que'ls campaments del enemich destrossa!
Es ella, Joana D'Arch, per Deu armada,
qui la Galia retorna y la deslliura!

¡Quantes foren les ànimes excelses
qui ab sant esfors un día
els monstres de Calvinus humiliaren
salvant de l'Heretgía destructora
reys y pobles!...

Me palæstinis renovata campis
Prœlia tangunt.

O novum robur celebris puellæ
Castra perrumpens inimica! turpem
Galliæ cladem repulit Ioanna
Numine freta.

O quot illustres animæ nefanda
Monstra Calvini domuere, gentem,
Labe tam dira prohibere fortes
Sceptraque regni!

Atúrat fantasía,
que ja renaix l'antich valor; retornan
els decayguts coratges y l'esplèndit
recort de Reims encen els cors!...
¡Oh, pobles,
oh, pobles de la Galia!
fèu que may s'entenebri'l sol claríssim
de vostra antigua gloria;
que may l'error, mal conseller, conturbi
les ànimes llantsantles dins la fosca;
units en Cristo, Ell sía qui us regexi;
fugíu de l'ignominia
de les errades sectes;

Quo feror? tempus redit auspicatum
Prisca quo virtus animis calescat;
Ecce, remensis ciet atque adurget
Corda triumphus.

Gallicæ gentes, iubaris vetusti
Ne quid obscuret radios, cavete;
Neve suffundat malesuadus error
Mentibus umbras.

Vos regat Christus, sibi quos revinxit:
Obsequi sectis pudeat probrosis;

fèu que's fongui l'enveja qu'us separa;
de les forses de tots fèune sols una.

El calor de la vida activa y forta
catorze sigles que's manté; si mimva,
        corrèu, tornèu al Vesla: (1)
en vostres cors rebullirà la saba
d'una vida més sana y més fecondal

Ton nom fins en les terres més llunyanes
¡oh, Galia! avuy floreix: que vetlli sempre

Occidat livor, sociasque in unum
Cogite vires.

Sæcla bis septem calor actuosæ
Perstitit vitae, renuens perire:
Currite ad Veslam novus æstuabit
Pectore fervor.

Dissitis floret magis usque terris
Gallicum nomen: populis vel ipsis

(1) Riu prop de Reims, en qual Catedral se coronavan els Reys de Fransa.

pels pobles d'Orient y que fecundi
els vots de la fè santa.

La fè de Cristo es lo primer: sens ella
no hi hà ditxa que duri.
Es ben patent la gloria d'hont provenen
les alabanses per la rassa antiga:
que l'esplèndit brillar d'eix sol de gloria
¡oh, Galia, per tos fills sía perenne!

Adsit eois, Fideique sanctæ
Vota secundet.

Nil Fide Chisti prius: hac adempta
Nil diu felix. Stetit unde pricoæ
Summa laus genti, manet inde iugis
Gloria Gallos.

LA SOBRIETAT Y LA CRÀPULA
A FABRICI RUFUS

EPÍSTOLA

Dels menjars ab que pots sense malures
passar fresch y robust aquesta vida,
el bon Ofel, gran seguidor d'Hipòcrates,
suara dava una excelent doctrina,
afeginthi ademés contra la Gola
terrible y eloqüent una invectiva.

TENVI VICTV CONTENTVS
INGLVVIEN FVGE
AD FABRICIVM RVFVM

EPISTOLA

Quo victu immunem morbis, et robore vitam
Ducere florentem possis, sermone diserto
Sedulus Hippocratis cultor rigidusque satelles
Hæc nuper præcepta bonus tradebat Ofellus;
Multa et de tristi ingluvie gravis ore locutus.

Abans que tot la netedat procúra;
no cal que menges ab vaxella rica,
mes axò sí, tot nèt, plats y tovalles.
El vi sía ben pur, y en companyía
de bons amichs, lliure d'afanys, traguèjan,
qu'alegra'l cos y l'ànima delita.
Mes sobrietat, del ví no't fíes massa,
búyda sovint gots d'aygua cristallina:
l'aygua! un dels dons més richs que té la terra,
cap apenes més útil a la vida.
Tría'l pa cuyt y de farina pura.
Plats d'anyell, de vedella ò de gallina
prènlos de grat, que tot el cos reforsan;
mes convé abans les carns ben be ablanirles,

Munditiæ imprimis studeas; sine divite cultu
Mensa tibi, nitidæ lances et candida mappa. —
Apponi in mensa iubeas purissima vina;
Et vacuus curis, grato præcordia potu
Demulce et recrea, convivas inter amicos.
Sobrius at caveas, nimium ne crede lyæo.
Neu crebra pigeat calices perfundere lympha.—
Candida lympha! datum vix quidquam hoc munere maius.
Vix quidquam varios vitæ magis utile in usus.—
E munda cerere atque excoctos delige panes.—
Quas gallina dapes aut bos agnusve pararint
Sume libens; toto nam firmant corpore vires;
At mollire prius carnes, et fercula cures
Ne siser inficiat, ne fæcula coa vel alec. —

sens jamay amanirles ni ab solatge
de vi grech, ni ab anxoves, ni xirvíes.
Tíngas sempre abundancia de llet fresca
ab la seva gerreta per servirla;
rès més vital y sà; com en la infancia,
la llet serà del vell salut y vida.
Pots traure també mel, mes no n'abuses
d'aqueix dolcíssim nèctar de Sicilia.
Dels ous freschs, ara'ls vulgas en truytada,
ara per beure, fésne gran estima:
comsevulla son menja sanitosa.
D'alguna horta forana y regadiua
prèn les verdures, les llegums ben tendres
cayguda ja la flor: trèu de la vinya

Nunc age; et in mensa spumantis copia lactis
Ne desit studeas, tereti defusa catino.
Nil vitale magis, nil lacte salubrius; infans
Qui lac suxisti, senior bene lacte valebis.—
Degustanda simul profer dulcissima mella;
Attamen hyblæo parcus de nectare liba.—
Tum laudata tibi sint ova recentia, succum
Leni igne aut libeat modicis siccare patellis,
Sugere seu mollem pleno sit gratius ore;
Utcumque absumas, erit utilis esca saluti. —
Culta suburbano, riguoque virentia in horto
Adde olera et pubens decusso flore legumen.
Adde novos quos læta refert tibi vinea fructus,

rahims madurs del cep cobert de pàmpols;
peres, prunes y pomes camosines
dins panerets que fassan goig a taula.
Ultimament prèn el cafè,'l que cría
la fèrtil Moka oriental: xarrúpala
la negrosa bebenda, assaborintla,
y dolsament t'aliviarà l'estómach.
Tingas sempre per norma exa doctrina
y arribaràs segur a una vellesa
molt llarga y ab salut gerda y florida.
Mes fúig—el savi Ofel continuava —
fúig de la gola, qu'es Sirena impía
que sols sab fascinar y perdre'ls hòmens.
Comensa ab gran astucia, molt solícita

Dulces pampinea decerptos vite racemos,
Pruna admixta pyris, imprimis mitia poma,
Quæ pulchre in cistis mensam rubicunda coronent. —
Postremo e tostis succedat potio baccis,
Quas tibi Moka ferax e littore mittit eoo:
Nigrantem laticem sensim summisque labellis
Sorbilla; dulcis stomachum bene molliet haustus.—
De tenui victu hæc teneas, his utere tutus,
Ad seram ut valeas sanus vegetusque senectam.
At contra (hæc sapiens argute addebat Ofellus)
Nectere nata dolos, homines et perdere nata
Vitanda Ingluvies, crudelis et improba siren.
Principio hæc illi sollers et sedula cura,

parant la taula ricament y esplèndida.
No veus? Ella matexa les finíssimes
tovalles va estenent, y arrenglerantne
plats y grans copes en ben llargues files,
gerros d'argent, d'or cisellades plates:
sembla un jardí la taula atapahida
de poms de flors y de flayroses herbes.
Quan ja tot es al punt, ab veu melíflua
fa entrar els convidats, y en llits d'evori
a seure dolsament a tots invita.
Vins molt vells y escullits, grech y Campania
y'l ranci de Falern trau desseguida,
y ab licors destilats de most y fruytes
a beure més y més á tots incita.

Instruere ornatu mensas cultuque decoras.
Explicat ipsa, viden', tonsis mantelia villis;
Grandia disponit longo ordine pocula, lances,
Cælatas auro pateras, argentea vasa;
Mensa thymo atque apio redolet florumque corollis.—
His laute instructis, simulata voce locuta
Convivas trahit incautos; succedero tecto,
Et lectis blanda invitat discumbere eburnis;
Continuoque reposta cadis lectissima vina
Cæcuba depromit, coumque vetusque falernum;
Quin exquisita stillatos arte liquores
E musto et pomis, ultro potantibus offert.

Tothom beu qui més pot, d'ayre y alhora
devorant les plahentes esquisides.
Ja presenta un senglar de la Lucania
qu'oli y pebre picant tot regalima;
de llebre espatlles, d'ànech blanch els fetges,
de torts y colomins carns ben rostides.
Y ab carn barreja'l peix: turbots, erissos
trets del Miseno, y ostres y petxines,
y en mitx de llagostins, en ampla plata
una enorme murena encara'ls brinda.
S'ho miran encisats, tot ho devoran,
menja que menjarás fins que's sacían.
Quan inflades les venes de tan beure,
dels menjars ab la càrrega excessiva,

Convivæ humectant certatim guttura, et una
Succosas avido degustant ore placentas.
Ecce autem lucanus aper, perfusus abunde
Mordaci pipere atque oleo, profertur edendus,
Et leporum pingues armi, et iecur anseris albi,
Assique in verubus turdi, niveique columbi.
Carnibus admixti pisces; cum murice rhombi,
Ostrea, et educti Miseno e gurgite echini.
Hos super, immanis, patina porrecta nitenti,
Apparet squillas inter muræna natantes.—
Attonitis inhiant oculis; saturantur opime;
Cuncta vorant usque ad fastidia; iamque lyæo
Inflati venas nimio, dapibusque gravati

s'alsan els convidats, tots per la sala
bogejan y disputan y s'agitan
fins a quedar rendits, l'esma perduda.
La Gola ja ha lograt lo que desitja;
somriu traydora, alegre y satisfeta,
engorgades veyent ses pobres víctimes
com nàufrechs engolits per braves ones.
Ja'ls súa'l pit, la bilis ja s'excita,
del fetge al pahidor corre abundosa,
y furiosa regirant les tripes,
tot lo menjat el ventre ho llensa, y quedan
tremolant tots, la cara esgroguehida.
Xafat el cos ¿què més voldrà la Gola?
clavar l'ànima al fanch ¡quína ignominia!

Surgunt convivæ, temere bacchantur in aula,
Insana et pugiles inter se iurgia miscent,
Defessi donec lymphata mente quiescunt.
Læta dolum Ingluvies ridet, iam facta suorum
Compos votorum, et gaudet, menor artis iniquæ,
Ceu nautas tumida pereuntes æquoris unda,
Mergere convivas miseros sub gurgite tanto.
Nam subito exsudant præcordia, et excita bilis
E iecore in stomachum larga affluit, ilìa torquet,
Immanemque ciet commoto ventre tumultum;
Membra labant incerta, stupent pallentia et ora.
Corpore sic misere exhausto fractoque, quid ultra
Audeat Ingluvies? Ipsum, proh dedecus! ipsum

porció immortal de la divina Essencia
l'esperit, si pogués, estingiría (1).

Figere humo, ac (tantum si fas) extinguere malit
Immortalem animum, divinæ particulam auræ.

(1) Sobre aquesta Epístola cal observar:

Primer. *Ofellus*, el savi sense lletres d'Horaci, a qui fa parlar tan discretament nostre venerable poeta, es personatge desconegut. Axís ho diu Xavier de Burgos, el mellor traductor castellà d'Horaci. De nostre P. Nonell es la següent observació, que'ns plau fer pública: «Sospito que'l nom aquest fou inventat per batejar al devot d'Hipòcrates. *Ofellus* es el masculí corresponent a *Ofella* diminutiu de *Offa* (sopa:) de manera que'l tal *Ofellus* traduhit al català, sería ni més ni menos que *En Sopetes*.

Segon. La salmorra de peix y solatge de ví formavan un dels aperitius més de moda entre'ls gormans de la Roma pagana. Nostre poeta aludeix, tot capgirantlos habilment, als versos d'Horaci:

..... *qualia lassum*
Pervellunt stomachum siser, alec, fæcula Coa.
(Satyr. VIII. lib. II.)

Tercer. *Placentes* eran uns pastells de farina, llet y mel qu'oferían els romans a ses divinitats y un plat per l'istil que may faltava en els àpats de luxo. Hem dexat sens traduhir aquesta paraula per no haverhi correspondencia exacta ni àduch aproximada en les llengues modernes.

Quart. Els noms de peix equivalents als del original tampoch es fàcil fixarlos d'una manera rigorosa, segons Xavier de Burgos que tan estudiades tenía totes aquestes qüestions.

LO CARDENAL GUILLEM MASSAIÀ
COMPLERTS FELISMENT XXXV ANYS
DE LEGACIÓ APOSTÒLICA A ABISSINIA
PERA QUE NO'S PERDE LA MEMORIA
DE SOS FETS EN AQUELL PAÍS,
LOS ESCRIU Y PUBLICA
A INSTANCIES DE LLEÓ XIII

Ab paraules del cel lo cor tocares
dels indòmits Ethiops;
al ovil de la Iglesia els condugueres,
sant y prudent Pastor.

GVILELMVS MASSAIA CARDINALIS
LEGATIONE APOSTOLICA AD ÆTHIOPAS
AN. XXXV FELICITER FVNCTVS
NE RERVM GESTARVM MEMORIA INTERCIDAT
COMMENTARIOS HORTANTE LEONE XIII
PONT. MAX. CONSCRIBIT EVVLGAT

Cœlesti eloquio Æthiopum fera pectora tangis;
Mox bonus ut pastor, Chisti ad ovile trahis.

¿Per què vols amagar ta heroyca tasca?
Es convinent y es bo
que lo que feres per la Fè cristiana
ho sapia tot lo món.

Que tes victories, en renyida guerra,
portant per gonfanó
la santa creu de Jesucrist, guanyades,
les conega tothom.

Pàrla, escríu; lo paper guarde en ses fulles
ton exemple gloriós;
y la Fama l'emporte voladora
als sigles venidors.

Encenga ton exemple altres cors nobles
en lo mateix sant foch;
y molts caminen per l'asprosa vía
hont vas davant de tots.

Quid, lateant tua facta, rogas? vulgare labores
Pro sancta exhaustos relligione, iuvat.
Difficiles pugnas, magnalia prodere Christi,
Vexilloque crucis parta tropæa, iuvat.
Fare, age; gesta libens memori concrede papyro;
Et tua late hominum fama per ora volet,
Excutiatque alios, mireque incendat eamdem
Carpere magnanimos, te præeunte, viam.

ALS CONSOCIS DE L'ARCADIA PEL SEGON CENTENARI DE LA FUNDACIÓ D'AQUESTA ACADEMIA

NEANDRE HERACLEU (1)

I

INVITA'LS ARCADES A CANTAR

Pastors, aquell Neandre qu'en vostra companyía
un temps ja de les Muses nodría dolsa amor,

AD SODALES ARCADICOS ALTERO POST COLLEGIVM INSTITVTVM EXEVNTE SÆCVLO

NEANDER HERACLEVS

I

ARCADAS AD CANENDVM INVITAT

E Vaticana vos, Arcades, arce NEANDER
Olim quem socium dulcis alebat amor

(1) L'any 1832 Joaquim Pecci (qui fou desprès Lleó XIII Papa) trobantse a Roma, ahont feya'ls estudis, a proposta de Lluís Altieri fou elegit Soci de l'Arcadia ab lo nom de Neandre Heracleu.

des l'aula vaticana salut ara us envía;
vol que pels cims alegres del Puig inspirador
munteu, tocant passades d'helènica harmonía...
De cor axò us augura: floresca en llarga vía
la gloria de l'Arcadia, son primitiu honor!

II

COMMEMORA LES ALABANSES DE L'ARCADIA

Aquell qui de gent grega dugué'l nom de **Neandre,**
qui rústiques passades tot jove modulà,
mentre a les clares ones de l'Aganippe anava
y vora'l riu Permessus ovelles pasturant;
ara ja vell vos mana pujar a les altures
del Pinde, per cantarhi ab vers més noble y **alt.**

Pieridum, salvere iubet, iuga læta Heliconis
Scandere, mœoniis ludere carminibus.
Addit vota libens: in longum floreat ævum
Nominis arcadici gloria, priscus honos.

II

NEANDER HERACLEVS

ARCADIÆ LAVDES COMMEMORAT

Qui quondam graia dictus de gente Neander
Rustica deduxit carmina puber adhuc,
Aoniæ et vitreas Aganippes pastor ad undas,
Et vaga Permessi flumina pavit oves;
Nunc senior, premere excelsi vos culmina Pindi,
Concinere et versu nobiliore, iubet.

Cenyíu de noves frondes la cabellera, y soni
avuy la vostra flauta concert ben dols y llarch.
Ara, esperat fa estona, de la oriental ribera
naxent ja per dos segles, arriba'l dia faust
d'Arcadia natalici, placèvol a les Muses
y digne pels poetes de ser ben celebrat.
Primer del bosch arcàdich l'origen se recordi,
lo dols terrer, paratge tan noble per les Arts.
Com de pastors s'hi feyan aplechs ab freqüencia
y com aquí acudían de tot lo món llunyà,
atrets per no sé quína dolsor d'alta alabansa,
autors de fama insigne, no us requi recordar.
Uns ab llorers y màgichs jardins se complavían,
per les menalies selves, seguint ocis suaus;

Fronde nova redimite comas; numerisque canoris
Ingeminet longum tibia vestra melos.
Expectata diu, post sæcula bina renascens,
Littore ab eoo, candida fausta dies
Arcadiæ natalis adest, accepta Camœnis
Et memori vatum rite colenda choro.
Principio arcadici nemoris dicatur origo,
Mite solum, argolica nobilis arte locus.
Pastorum cœtus huc convenisse frequentes,
Huc toto insignes qua patet orbe viros,
Nescio qua laudis mentem dulcedine captos,
Maturasse gradum dicere ne pigeat;
Quorum aliis lauri placuere, et amœna vireta,
Et grata in lucis otia mænaliis;

ab flaviol silvestre, baix de frondosa alzina,
uns altres treyan notes de norma pastoral;
y altres ab plectre lèsbich cantant se recreavan
a la remor lleugera d'alguna font que cau.
Entr'ells ab just elogi m'es dols ara retreure
l' ilustre Metastasi de llor festiu ornat
qui de les dolses Gracies al pit s'alimentava,
al qual benigna Musa son fàcil vers mostrà,
y mentres refilava son cant ab fina música,
poeta seu ja'l feya la Cort imperial. (1)
Un foch més viu encara inflama altres poetes
y'l vent del geni'ls porta per núbols ja més alts:

Agresti calamo, frondentis ad ilicis umbram,
Pastorum placuit more ciere sonos;
Mox et lesbiaco modulari carmina plectro
Ad murmur placuit lene cadentis aquæ.
Hos inter memorem, et festiva fronde decorum
Dicere amem merita laude Metastasium;
Dulces quem Charites aluerunt ubere pleno,
Et docuit faciles Musa benigna modos,
Quemque levi mutcentem aures modulamine cantus,
Agnovit vatem Cæsaris aula suum.
Acrior ast alios incendit flamma, supernas
Altius in nubes numinis aura levat,

(1) Metastasi, autor de la lletra de les òperes que's cantavan a Viena, rebé'l títol de poeta àulich en aquella Cort de María Teresa.

son los cantors qu'inspira y emporta en sa volada
Cal-liope, la verge reyna del èpich cant.
Còm ara puch callarte, flagellador temible, (1)
qu'atreviments de Píndar sovint has intentats?
Gran vell, ta patria Insubria ben pobre te va veure,
y avuy t'axeca als astres justa posteritat.
Tampoch ara en silenci t'he de passar ¡oh màxim
dels tràgichs ab que s'honra terrer italià! (2)
sublim y fort avensas demunt nostres escenes
ab coturnada planta, y ab rostre plè de llamps
respiras amenasses; axí desde la Grecia
a Italia portas l'estre de Sòfocles gegant.
¡Salut, ilustres ànimes, a les que nom de gloria

Quos nempe afflavit, rapuitque per ardua virgo
Heroici cantus Calliopea potens.
Te ne ego sublimi sileam metuende flagello,
Carmine sæpe ausum grandia pindarico?
Patria, magne senex, te Insubria vidit egentem,
Vindex posteritas te super astra locat (1).
Neve tragœdorum, genuit quos itala tellus,
O decus et vatum maxime, te sileam:
Namque cothurnato incedis sublimis et acer,
Et tuto calcas pulpita nostra pede,
Spirans ore minas; Sophoclemque e littore graio
Spectandum Ausoniis mente animoque refers (2).
Salvete, illustres animæ, queis nobile in ævum,

(1) Parini.
(2) Alfieri.

major que'l fat per segles Apol·lo va donar!
Ab dols sonrís les Muses divines vos miraren;
y doctes en la ciencia del dols mèoni cant,
corona vos cenyiren en la sagrada altura
del Pinde, y s'hi complauen teníntvoshi companys.
¡Oh gloria no mentida, de fronts victoriosos
premi, del nom arcàdich honor ben engendrat!
No gosi ferne befa jamay turba profana,
no gosi vil enveja tals glories mossegar.
Contempli com la estrella d'Arcadia brilla enfora
y'ls temples de la Fama ilustra ab los seus raigs.
¡Oh! brilli; y cada día del Pinde per l'altura,
per colls y per boscatges, més llargament s'escamp.
Aquest es de les Muses lo lloch sagrat; perenne
aquí la font Castalia fa'l rech més abundant,

Et fato maius nomen Apollo dedit;
Vos divæ Aonides vultu adspexere sereno,
Mæonii et doctos carminis arte, sacro
Vertice vos Pindi laurea cinxisse corona,
Concilio et gaudent inseruisse suo.
Gloria non mendax: victricis praemia frontis;
Magnus ab arcadico nomine partus honos.
Talia ne temere vulgus ridere profanum
Ausit neu livens mordeat invidia.
Arcadiæ at discat late splendescere sidus,
Et fulgore suo templa tenere poli.
Splendeat; inque dies radians lux in iuga Pindi,
In nemora et colles largior usque fluat.
Hæc sacra Pieridum sedes; hic rore perenni
Castalii latices plenius arva rigant.

y be hi poden atènyer los Arcades, sols doctes
en lo cantar, com deya Virgili sobirà. (1)
Tothom aquí s'acosti, ja sía ab lo coturne
grandiloqüent, ja sía ab lira més suau.
¡Oh! que per fi més bella la excelsa Poesía
retorni á la elegancia de grega netedat!
Per fi desaparesca aqueix fals ritme barbre
que per l'Ausonia terra mal vent va propagar!

Axí aquell qui se deya Neandre d'Heraclea
en sa vellesa ¡oh Arcades! l'auguri estrem vos fa.

Hos haurire datum Arcadibus; CANTARE PERITOS
ARCADAS, *edixit maximus ore Maro (1).*
Huc properent, libeat seu grandia facta cothurno,
Seu canere arguta, pascua, rura, chely.
Pulchrior oh tandem vigeat divina Poësis,
Ad decus et graiam reddita munditiam!
Oh tandem Ausonias misere devectus ad oras,
Fallax, BARBARICUS *dispereat* NUMERUS!
Hæch HERACLEA *dictus de gente* NEANDER
Nuncupat Arcadibus vota suprema senex.

(1) *.....soli cantare periti:*
Arcades...
(Virgilius, Egloga X, v. 31).

AL DOCTOR SANT AGUSTÍ PER HAVERSE RESTITUHIT SES RELIQUIES DE LA CATEDRAL DE PAVÍA AL TEMPLE DE SANT PERE (A CŒLO AUREO)

De ta ciencia y virtuts per tot ressona
y eternament ressonarà la fama;
y més hont, a la platja del Tessino,
seu la docta Pavía, honor d'Insubria:

DE SANCTO AGUSTINO DOCTORE OB RELIQUIAS EIUS E TEMPLO MAXIMO IN SEDEM PETRI AP. PAPIENSEM A CŒLO AUREO RESTITUTAS

Doctrinæ laus et virtutum fama tuarum
Late, Magne Pater, nec peritura sonat;
Sed mage dulce sonat Ticino in littore, fortis
Quo decus Insubriæ docta Papia sedet,

allí tes alabanses, oh, gran Pare,
de cors qu'encen l'amor brollan ardentes,
y en sos dòls y en sos plers la ciutat troba
tos ulls amichs y auxili y refrigeri.
Avuy talment desde la gloria excelsa
fas teva l'alegría del teu poble
y sembla qu'en *Cel d'or* més joyós brillas
tornades al vell temple tes despulles.
¡Fos auguri felís de tornà'a Italia
florir la dolsa pau y la fè antiga!

1899.

Maior ibi auditur laudum concentus, ibi ardens
In te vividior pectora tangit amor.
Tuque urbem, lætis arctisque in rebus, amico
Respicis et recreas lumine, largus ope.
Excelsa ast hodie Superum de sede videris
Sumere cum populo gaudia sancta tuo.
Visus enim CŒLO *splendescere lætior* AUREO
Reddere et exuvias, ossaque sacra Petro.
Auspicium felix! Italæ sic reddita genti
Alma reflorescat pax et avita fides.

A L'AYGUA DE PERUSA

Desde'l puig de Ponent hont cap els núvols
son front soberch els Apenins axecan,
aygues, baxàu, de dèu inestroncable:
prou de saltar sens fre del mont altívol
pels precipicis, per barranchs y penyes;
fèu vía cap assí, veníu d'Umbría
tranquiles rodolant per la planura
en el archs conduhides, y enfilantvos

IN AQUAM PERUSINAM (1)

E colle occidio, qua nubifer Apenninus
Attollit frontem, candida lympha, veni.
Oblita ærei montis prærupta vagari
Per saxa infrenis precipitesque vias,
Huc iam flecte iter, huc propera tranquilla per Umbram.
Labere substructo fornice planitiem;
Mox celerans cursum, regalia mœnia et arces
Fortis Turrenæ scande et amœna iuga

(1) El Seminari de Perusa celebrà la conducció d'aygues a la ciutat, lleginthi'l professor Jacinto Frontini un sonet italià, que Lleó XIII traduhí y millorà ab aquests dístichs llatins.

de la forta Turrena pels camps fèrtils
y les regies muralles, brollàu pures
a la gran pica, joya d'art excelsa,
y entràu a la ciutat per espargirhi
tot a bell doll vostre caudal, que porta
la salut a tothom y l'alegría.
De la Naturalesa oh filles! salve
aygues, que restaurau els cansats membres
y feu fugir les pestes y malures!
y salve, salve, tu, geni del home
qu'ara ab una, ara ab altra maravella,
vas propagant d'Higea'l dols imperi!

1899.

Tum subito e latebra erumpens, decurre peramplum
In labrum, excellens nobilis artis opus;
Subiectæque urbi iugi ac prædivite vena
Provida defer opes, candida lympha, tuas,
Inque domos deducta, patrumque humilisque popelli
Perge salutifero rore hilarare dapes.
Prodesse o cunctis assueta animantibus, o quæ
Frigidula et dulcis languida membra levas,
Depellis morbos, prohibes contagia dira,
Salve naturæ filia lympha piæ!
Tuque o mens hominum salve, quæ lenis Hygeæ
Miris usque modis provehis imperium!

A LES VERGES DEL SENYOR

¡Oh, verges! Jesucrist es ab vosaltres:
ab el dolcíssim nom d'esposes seves
li plau be de cridarvos,
per està'ab Ell ab germanor divina.
Lluny de remors mundanes
en el xopluch segures,
podeu portar tranquiles
una vida ignocent.
Assí tendres floriu
de tots els dons celestials ben riques

IN VIRGINES DEO DEVOTAS

AN. MDCCCIC.

Christus adest; dulcique suas vos nomine sponsas
Dicere Christus amat, sancto sibi fœdere iunctas.
Is, procul a strepitu, fida statione quietam,
Insontem vobis tribuit traducere vitam;
Vos ibi, ceu septo fragrantia lilia campo,
Floretis, large donis cælestibus auctæ.
Instruat insidias Satan, artesque malignas,

com dins d'un hort tancat flayrosos lliris.
Que'l mal esprit vos volta ab arts malignes,
qu'us afligiu porugues
copsant la infantil pensa'l negre dubte...
Oh, no temèu! Jesús del cel enfora
ja us cuyta a enviar socors per la batalla:
d'un nou y més ardent amor vos omple,
y en el sacrari del seu Cor vos entra
ahont beveu dolsures admirables.
Per fí, quan ja ha acabat
el curs del romiatge de la vida
felís y dolsament,
quan ja ab el dit la Mort vos assenyala,
festós vos surt a rebre,
y entre amorosos afalachs vos dona
la riquesa suprema:
del trist desterro, us porta als llindars cèlichs;
de la nit fosca, als resplandors del día!

1899.

Terreat obiecta dubias formidine mentes;
Præsens e cælo properat succurrere Iesus;
Ad pugnam trepidas divino robore firmat.
Tum vos Ipse novo ferventius ardet amore:
Intima recludit sacra penetralia Cordis,
Mira demulcens animos dulcedine. Tandem
Emensas cursum feliciter atque fideles,
Dum iam instat, festivus et ore benigno
Obvius occurrens, supremo munere donat:
E tristi exilio cælestibus inserit oris,
Aeternumque iubet divina luce beari.

A LA VERGE MARÍA

AUXILI DELS CRISTIANS

Ara'm plau celebrar, oh Verge augusta,
ab noble accent les palmes vencedores
baix tos sagrats auspicis conquerides,
puix per Tu, ben sovint, de la victoria
la llum amiga de la pau excelsa
somrigué a nostres pares amorosa.

ADIVTRICI CHRISTIANORVM

AN. MDCCCIC

ELEGIA

At nunc, Virgo potens, victrices te auspice palmas
Maiori plectro concinuisse invat.
Per te namque almæ victoria nuncia pacis
Plus semel ad veteres risit amica patres,
Gallia, tu testis; metuendas arte maligna
Vis inferna tibi struxerat insidias

Testimoni'n pots dar tu, noble Fransa,
quan del infern la forsa esferehidora
t'estrenyía en sos llassos, fente perdre
de virtut y de fè l'antiga gloria
y un diluvi d'errors tot ho assolava
llansant ta gent dels vicis en la gorga.
La gran Verge t'aydà: varó santíssim
fente venir de la nació espanyola
y, dantli les garlandes del Rosari,
«heus'aquí, diu, les armes salvadores».
Axís armat lo brau Gusmàn se'n entra
a la lluyta y alcansa la victoria
brillant ab nou esclat la fè de Fransa
dels enemichs retuda la gran forsa.

Tuque olim virtute, fide splendescere visa,
Heu priscum misere iam decus exueras!
Immunda late errorum vitiique scatebas
Illuvie, gentes depopulante tuas.
Adfuit at Virgo: meritis, pietate verendum
Finibus hispanis advocat ipsa Virum;
Cui roseas blando cum traderet ore coronas:
Hæc, ait, hæc Gallis arma salutis erunt.
Hisce armis pugnæ occurrit Gusmanius heros,
Hac arte enisus clara tropæa tulit,
Occubuere hostes; rursumque effulsit avita
Pulchrior in Gallis candidiorque fides.
Testor et Ioniis quas cernis ECHINADAS *undis:*
Vivida adhuc facti fama per ora volat.

Del triomf de Lepant encar vermelles
les ones del mar Jònich fan memoria.
Miràu com s'arrengleran les esquadres
frissant per la escomesa esglayadora;
alsa l'una la insignia de María,
la Mitja-Lluna l'altra al pal arbora.
Sona ronch lo clarí y als astres puja
lo fragor de les hosts que s'abrahonan.
Trona l'ayre,'l mar s'infla,'ls capdills cridan,
foch espurnejan les revoltes ones
y les naus abordades s'estabellan
y més d'una al pregon del mar s'enfonza,
mentre roja de sanch la blanca escuma
senyala dels negats la immensa tomba.

Stant ex adverso instructæ longo ordine puppes,
In sæva ardescunt prœlia iam ruere.
Utraque fert acies signum; hæch cæleste MARIÆ,
Lunæ triste minax illa bicornis habet.
Ut raucæ sonuere tubæ, concurritur; ingens
Continuo ad cœli tollitur astra fragor,
Aera tonant, reboat litus, micat ignibus æquor;
Impavidi hac illac dant fera iussa duces.
Confracto latere et remis non una dehiscit
Navis, et immensi gurgitis ima petit.
Iacctata horrisono merguntur corpora ponto,
Humano spumans unda cruore rubet.
Anceps stat fortuna: pari virtute peracta,
Hinc inde eventu pugna iterata pari.

Dubtosa va la sòrt: com si's refessen
los combatents lo seu esfors redoblan;
quan tot d'una del Turch la gran armada,
com presa d'una por misteriosa,
entrant l'esglay en sos estols nombrosos,
de la lluyta defuig y gira proa;
mes ¡oh fet admirable! allí rendides
los Cristians a remolch ses naus s'emportan.
L'himne del vencedor ¡gloria a María!
retruny fins a les platges més remotes
y aclaman a la Verge armipotenta
admirats del prodigi tots los pobles,
los Romans los primers, puix lo Sant Pío
a l'hora del triomf tingué la nova.

Iamque iterum tentanda acies, cum percita fato
Nescio quo classis Turcica, sollicito
Pulsa repente metu, refugit producere pugnam,
Et quamvis multo milite prævalida,
Cedere visa loco, et sese, mirabile dictu!
Ultro Cristiandum dedere in arbitrium.
Ingeminat tunc victor io, nomenque MARIÆ
Conclamat resonis undique littoribus;
Conclamant populi portentum, Virginis Almæ
Patratum dia bellipotentis ope;
Romulidæ in primis, queis mirum ex hoste triumphum
Fatidico edixit præscius ore PIUS.
Inde quies et pax Europæ adserta ruenti,
Inde stetit patriæ Relligionis honos.

Salvat l'honor y ferma la fè antiga,
ab la pau reposà la encesa Europa.
¿Què més he de cantar si de tes gestes,
oh Verge, serà eterna la memoria?
Ara'ls cristians de Patras en la platja
un temple axecaràn a la gloriosa
Regina que, cenyida del Rosari,
calmarà les del mar inflades ones.

1899

Seraque posteritas (quid adhuc ignava moratur?)
Eia eventus dignum aggrediatur opus.
Sublime attollat patrio de marmore templum
Ad litus, memori gesta ubi pugna loco
Hic Virgo templum teneat Regina, tumenti
Hic præcincta rosis imperet ipsa mari.

EL SEGLE COMENSE BAIX ELS AUSPICIS DE JESUCRIST

La edat que, conreuant ciencies y arts belles,
s'ha fet un nom famós, ara ja espira;
qui per l'avens material sospira
cante del segle invents y maravelles.

A mi'm pesan sos crims: ah! quan la vista
giro d'exa centuria cap enrera,

A IESV CHRISTO
INEVNTIS SÆCULI AVSPICIA

Cultrix bonarum nobilis artium
Decedit ætas; publica commoda
Viresque naturæ retectas,
Quisquis avet, memoret canendo.

Sæcli occidentis me vehementius
Admissa tangunt; hæc doleo et fremo.

de padrons d'ignominia una filera
m'encen d'indignació y tot me contrista.

Els monstres del crexent llibertinatge
retrauré? mortaldats, ceptres per terra?
ò aquesta ab mil enganys urdida guerra
qu'al Vaticà subjuga a vassallatge?

D'exa Ciutat, de les ciutats regina,
hont es la gloria per cap jou tacada?
Pels segles y vells pobles la morada
dels Papes no ha sigut sempre divina?

Ay de les lleys sens Deu! queda ni indici
de bona fè? la rectitut hont para?

Pro! quot, retrorsum conspicatus,
Dedecorum monumenta cerno.

Querarne cædes, sceptraque diruta,
An pervagantis monstra licentiæ?
An dirum in arcem Vaticanam
Mille dolis initum duellum?

Quo cessit Urbis, principis urbium,
Nullo impeditum servitio decus?
Quam sæcla, quam gentes avitæ
Pontificum coluere sedem?

Væ segregatis Numine legibus!
Quæ lex honesti, quæ super est fides?

Axís que's toca'l fonament, qu'es l'ara,
de tots els drets s'aterra l'edifici.

Y no sentiu? la ciencia que delira
expressament, impiament blasfema
y a declarar divinitat suprema
a la materia bruta sols aspira.

Rebutja folla la divina imatge
de nostre sér, y ab boja fantasía
lo que no's pot lligar lligar somía,
fent del home y la bestia un sol llinatge.

En quin abim d'afront la forsa cega
del impotent orgull s'es engorgada!

Nutant, semel submota ab aris,
Atque ruunt labefacta iura.

Auditis? Effert impia conscius
Insanientis grex sapientiæ;
Brutæque naturæ supremum
Nititur asseruisse numen.

Nostræ supernam gentis originem
Fastidit excors: dissociabilem,
Umbras inanes mente captans,
Stirpem hominum pecudumque miscet.

Heu quam proboso gurgite volvitur
Vis impotentis cæca superbiæ!

Guardàu, mortals, la lley sempre sagrada
qu'a vostre amor l'Altíssim vos entrega.

Ell es, sols Ell, la *Veritat* y *Vida*
y *Camí* de la eterna benhauransa,
sols Ell del món umplir pot la esperansa
fent brotar de bons anys nova florida.

De Pere a la gloriosa sepultura
Ell suara ha portat grans romeríes:
no debades nous temps y mellors díes
la pietat renaxent sembla qu'augura.

Benehíu del nou segle la carrera,
Senyor del pervenir, Jesús dolcíssim,

Servate, mortales, in omne
Iussa Dei metuenda tempus,

Qui vita *solus certaque* veritas,
Qui recta et una est ad Superos via,
Is reddere ad votum fluentes
Terrigenis valet unus annos.

Nuper sacratos ad cineres Petri
Turbas piorum sancta petentium
Is ipse duxit: non inane
Auspicium pietas renascens.

IESV, *futuri temporis arbiter,*
Surgentis ævi cursibus annue;

y als pobles rebelats, ab bras fortíssim
fèulos seguir la vía dreturera.

Fèu florir les llevors de pau sembrades;
cessen les guerres, ires y revoltes;
dels impíos per sempre més disoltes
sían ja les mentides disfressades.

A tots els reys un pensament domine
d'acatar vostra lley immaculada;
que hi haja un sol Pastor y una Remada,
y al món una matexa Fè ilumine.

Jo ja he finit el curs de la existencia:
Vos, Senyor, noranta anys m'heu dat de vida,

Virtute divina rebelles
Coge sequi meliora gentes.

Tu pacis almæ semina provehe;
Iræ, tumultus, bellaque tristia
Tandem residant; improborum
In tenebrosa age regna fraudes.

Mens una reges, te duce, temperet,
Tuis ut instent legibus obsequi:
Sitque unum Ovile et Pastor unus,
Una Fides moderetur orbem.

Cursum peregi, lustraque bis novem,
Te dante, vixi. Tu cumulum adiice;

coronàu l'obra, y sía ben ohida
la oració d'est Lleó a vostra presencia.

Fac, quæso, ne incassum precantis
Vota tui recidant Leonis.

A JOAN BAPTISTA N***

PER SOBRENOM RUFUS

Oh Rufus, ¿què aprofita l'engorgarse
cegament dels plahers en l'avench negre,
y d'arbre prohibit els fruyts cullirne?
Consol dels pares dols en la infantesa
n'eras pel natural y costums càndies.

*IN IOANNEM BAPTISTAM N****

TECTO NOMINE RVFVM EPHEBEI CVIVSDAM

OLIM ALVMNVM

ANN. MCM

Rufe, voluptatum quid cæco in gurgite mergi,
Arbore quid vetita carpere poma iuvat?
Flore ævi in primo, solamen dulce parentum
Indole præstabas, moribus et niveis.

Ja jove ab viu afany corrías sempre
per buscar y heure'l ver, y tot ardías
del be en persecució y de la bellesa;
abans en tu un aymant prompte comptava
entre'ls minyons de ta edat matexa
l'augusta Religió, y ¡oh quàntes voltes
enfront de son altar la santa Verge
va contemplarte agenollat, texintli
les garlandes gentils de roses fresques!
Mes ara de llavors oh quant cambiares!
de vella pietat tota es per terra
la hermosa brillantor: batut alhora
per baix amor y vil concupiscencia
ton cor ¡ay! embrutir permets encara,
com la amiga del llot immunda bestia.
Oh Rufus infelis, quína follía,
t'ha captivat! Aquestes impureses
cobejas y a n'axò, neci, amor portas?

Tum puber cupide scrutari, attingere verum,
Totusque ardebas pulchra et honesta sequi:
Strenuus in primis æquævos inter ephebos
Divinæ cultor Relligionis eras:
Atque ipsa, o quoties! te vidit serta rosarum
Ante aras pronum nectere Virgo suas.
At nunc o quantum subito mutatus ab illo es!
Virtutis veteris concidit omne decus.
Degeneri affectu, miseraque cupidine fractus
Fœdari heu! pateris, sus ut amica luto.
O Rufe infelix, quæ te dementia cepit!
Appetis has sordes, hæccine stultus amas?

Dels crims ¡ah! avergonyèixte! el cap redréssa
del fanch d'una vegada; y, vessant llàgrimes,
d'eix miserable cranch ton cor netèja.
Refusas? y la veu que't repta dolsa,
trist amich, per salvarte, sórt menyspreùas?
Tu mateix ta ruína estàs creante,
no't fiis... Al pregon d'abim feréstech
t'enfonzaràs ab ràpida cayguda,
y en la infernal foscor, ahont per sempre,
martirisant, sens gota d'esperansa
de salvament, el càstich ja t'hi espera.
Ah! jo prech que de sobre'l cap t'aparte
aquest pressagi trist la pura Verge
y traga a port ta nau, Mare amorosa.
Al pròdich infelís Ella assistesca,
somrígali gentil y al que perilla
allàrgueli propicia mà beneyta.

1900.

Ah facti pudeat! cœno caput exsere tandem:
Ex imo deflens elue corde luem.
Abnuis? et vocem quæ te compellat amice
Ne pereas, surda respuis aure, miser?
Exitium struis ipse tibi; ne fide!... profundum
Lapsu præcipiti volveris in barathrum:
Atque Erebi in tenebris ubi, spes jam nulla salutis,
Æternum crucians pœna luenda manet.
Ah! precor, avertat triste omen candida Virgo,
Neu miserum mater deperiisse sinat.
Ipsa adsit misero, placidoque arrideat ore,
Nutanti præsens porrigat Ipsa manum.

EN LA VIGILIA DE NADAL DE 1901

Ja apunta l'alba del solemne día
que de Jesús el Naxement retrau;
si era abans missatgera d'alegría
ara no ho es, ni'ns porta
els beneficis de la dolsa pau.

La humanitat de mals jau oprimida
y pitjors se'n preparan sens remey;

IN PRÆLVDIO NATALIS

IESU CHRISTI DOMINI NOSTRI

AN. MDCCCCI

Annua nascentis Iesu sollemnia iamiam
Exoriens revehit rite colenda dies.
At non lætitiæ prælucet candida ut olim
Nuncia, nec pacis munera grata refert.
Humanæ heu! genti turba undique dira malorum
Instat flebiliter, flebiliora parat.

una edat va crexent tan envilida
    qu'oblida a Deu y als pares,
y's trau de sobre'l jou de tota lley.

Fera discordia als ciutadans te en guerra
y sols anhela sanch y mortaldat;
els venerables drets jauen per terra,
    fugen la fè y vergonya,
y'l vici no te frè ni es castigat.

Jesús Infant, del segle la ruína,
Vos que sou Deu, podeu sols deturar;
d'exa gorga de crims, ab mà divina
    trayent una edat nova
de benhauransa, al món fèula brotar.

De la sagrada Religió la gloria

Numinis en oblita, indigne oblita parentum,
    Succrescens ætas excutit omne iugum.
Scindit in adversas cives discordia partes,
    Ardetque immitis facta cruenta, neces,
Iura verenda iacent; cessere fidesque pudorque;
    Omne impune audet cæca cupido nefas...
Adsis, sancte Puer, sæclo succurre ruenti;
    Ne pereat misere, tu Deus una salus.
Auspice te, terris florescat mitior ætas,
    Emersa e tantis integra flagitiis.
Per te felice collustret lumine mentes
    Divinæ priscus Relligionis honos.

antiga ab llum hermosa brille als cors;
per Vos empunyem palmes de victoria,
 ardent la lluyta sía,
retut dels enemichs sía l'esfors.

Dissipàu dels errors les nuvolades,
les ires extingíu amenassants,
la pau y quietut tan desitjades
 de nou al món somrigan,
amantse tots els homes com germans.

Ardescant per te Fidei certamina; per te
 Victrices palmæ, fracta inimica cohors;
Disiectæ errorum nubes, iræque minaces
 Restinctæ, populis reddita amica quies.
Sic optata diu terras pax alma revisat,
 Pectora fraterno fœdere iungat amor.

NOCTURNA

MEDITACIÓ D'UN'ÀNIMA AFLIGIDA

L'hora fatal, Lleó, ja està per caure,
ja es temps d'exir del món, y hauràs d'empendre
la eternitat qu'aquí t'has merescuda.
Y què serà de tu? Si'ls beneficis
que de Deu has rebut tan a mans plenes
obrían el teu cor a la esperansa;
pel poder de les claus, pel pes de gloria
immens qu'anys y més anys sobre tu pesa,
per ço't cal meditar y suspirarne;

NOCTURNA

INGEMISCENTIS ANIMÆ MEDITATIO

Fatalis ruit hora, Leo; iam tempus abire est,
Pro meritisque viam carpere perpetuam.
Quæ te sors maneat? cœlum sperare iubebant
Largus contulerat quæ tibi dona Deus.
At summæ claves, immenso pondere munus
Tot tibi gestum annos: hæc meditare gemens.

que'l qui ocupa d'honor més alta cima
infelís, ay! més dura haurà la pena.
En mitx d'aquests temors, dolsa una imatge
se presenta al esprit, y encar més dolsa
l'aconhorta una veu qu'axís li parla:
—¿Per què t'ha d'oprimir tanta temensa?
per què del temps passat a la memoria
el teu cor vas omplintne d'amargura?
Confiansa! Jesús serà propici;
si humil y penedit el perdó imploras,
borrarà compassiu totes tes faltes.

Qui namque in populis excelso præstat honore,
Hei misero, pœnas acrius inde luet.
Hæc inter trepido dulcis succurrit imago,
Dulcior atque animo vox sonat alloquii:
Quid te tanta premit formido? ævique peracti
Quid seriem repetens, tristia corde foves?
Christus adest miserans: humili veniamque roganti
Erratum, ah fidas! eluet omne tibi.

SANT ANSELM (1)

Anselm, noble patrici, jove encara
de Bec al claustre ab ansia se retira;
Lanfranch per mestre, pel saber sospira,
creix en pietat ab Herluí per pare.

DE SANCTO ANSELMO
ARCHIEPISCOPO CANTUARIENSI, PRÆCLARO
ECCLESIÆ DOCTORE

AN. MDCCCCIII

Puber Beccensi cupide se condere claustro
Patricio Anselmus nobilitate parat.
Sub duce Laufranco studiosus et acer alumnus,
Sub patre Herluino crescit et usque pius.

(1) Corretgida en la última malaltía, desde son llit de mort, y transmesa al abat de Sant Anselm, Rmm. Hemptine, general dels benedictins, natural de Bèlgica y molt estimat de Lleó XIII.

Jove d'ingeni, ab vocació divina,
que'n surtirà formantse en tal escola?
D'aquí'n surt bisbe, y brilla ab l'aureola
dels homes eminents per la doctrina.

1903.

Florentem ingenio invenem, ad cœlestia natum
Quem non perficiat tale magisterium?...
Hinc Pastor; Fidei divinæ hinc munere Doctor
Sublimi in Superis vertice conspicuus.

DARRERS VOTS DE LLEÓ
A DEU Y LA VERGE MARE

Son raig darrer ja llensa
el sol morent y entre ombres ja s'apaga,
y negra nit comensa,
negra per tu, Lleó, a extendres vaga.

Perduda sa florida,
tes venes s'entumexen y no corre
per elles sanch ardida
y, el cos marcit, la vida se n'escorre.

DEO ET VIRGINI MATRI
EXTREMA LEONIS VOTA

Extremum radiat, pallenti involvitur umbra
Iam iam sol moriens; nox subit atra, Leo,
Atra tibi: arescunt venæ, nec vividus humor
Perfluit; exhausto corpore vita perit.

Son dart fatal engega
la Mort, y ab negre manto embolcallada,
de mos òssos la entrega
tanca dintre son sí tomba gelada.

Mes l'ànima lleugera,
llansades les cadenes, al fugirne
la platja riallera
del Cel, frissant de bo, se'n va a assolirne.

A ella'l curs apressa;
del llarch pelegrinatge assí hi hà'l terme:
¡oh, Deu que bondat vessa,
cumplerts els meus desitjos, vulla ferme!

Qu'abasti jo l'Empiri,
qu'obtinga aquesta gracia soberana
d'eternament fruirhi
d'amor y llum en divinal fontana.

Mors telum fatale iacit; velamine amicta
Funereo, gelidus contegit ossa lapis.
Ast anima aufugiens excussis libera vinclis,
Continuo ætherias ardet anhela plagas;
Huc celerat cursum; longarum meta viarum:
Expleat oh clemens anxia vota Deus!
Oh cælum attingam! supremo munere detur
Divino æternum lumine et ore frui.

També la companyía
de Vos gosar, oh Verge; en la infantesa
com mare ja us volía
ab cast amor qu'ha encès més ma vellesa.

Rebèume en l'alta gloria;
y dels ciutadans cèlichs en la estada,
mon càntich de victoria
serà: a Vos tot ho dech, Verge sagrada.

1883.

Teque, o Virgo, frui; matrem te parvulus infans
Dilexi, flagrans in sene crevit amor.
Excipe me cælo; cæli de civibus unus,
Auspice te, dicam, præmia tanta tuli.

TAULA

(1) En aquesta poesía passà un error de transcripció: hont diu ***Fuig del devant!*** ha de dir ***Fuig amatent!***

Pàgs.